

Årsrapport 2003

FLYKTNINGERÅDET
NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL

Flyktningerådets aktivitet 2003

PROGRAMLAND

(land hvor Flyktningerådet har etablert egne kontor)

Afrika

Angola

- Rehabilitering av skoler og helsestasjoner
- Distribusjon av mat, såkorn og verktøy
- Utdanning
- Informasjon om rettigheter

Burundi

- Utdanning
- Bygging og rehabilitering av boliger
- Informasjon om rettigheter

Den demokratiske republikken Kongo

- Utdanning
- Bygging av skoler
- Informasjon om rettigheter

Uganda

- Distribusjon av mat
- Utdanning
- Informasjon og juridisk rådgivning

Liberia

- Drift av leirer for internt fordrevne
- Utdanning

Sierra Leone

- Bygging av boliger
- Utdanning
- Drift av flyktningleir

Asia

Aserbajdsjan

- Bygging av hus og rehabilitering av kollektivsentre
- Bygging av skoler, utdanning av lærere og støtte til skolemateriell
- Kapasitetsbygging for lokale NGOer og opplæring i rettigheter for internt fordrevne

Afghanistan

- Informasjon, rådgivning og juridisk assistanse ved tilbakevending

Armenia

- Bygging av hus

Georgia

- Bygging av hus og oppgradering av kollektivsentre
- Informasjon og rådgivning om internt fordrevnes rettigheter

Pakistan

- Utdanning for barn i leirer
- Informasjon og juridisk rådgivning om tilbakevending

Sentral-Asia

- Kapasitetsbygging for lokale NGOer

Indonesia

- Utdanning for barn og unge
- Støtte ved tilbakevending og reintegrering

Europa

Bosnia-Hercegovina

- Talsmannsarbeid og fri rettshjelp til flyktninger, internt fordrevne og minoritetsgrupper

Kroatia

- Rehabilitering og gjenoppbygging av boliger og driftsbygninger
- Talsmannsarbeid og fri rettshjelp

Kosovo

- Rehabilitering og gjenoppbygging av boliger
- Talsmannsarbeid og fri rettshjelp

Republikken Serbia og Montenegro

- Bygging og rehabilitering av boliger for midlertidig bosetting
- Talsmannsarbeid og fri rettshjelp

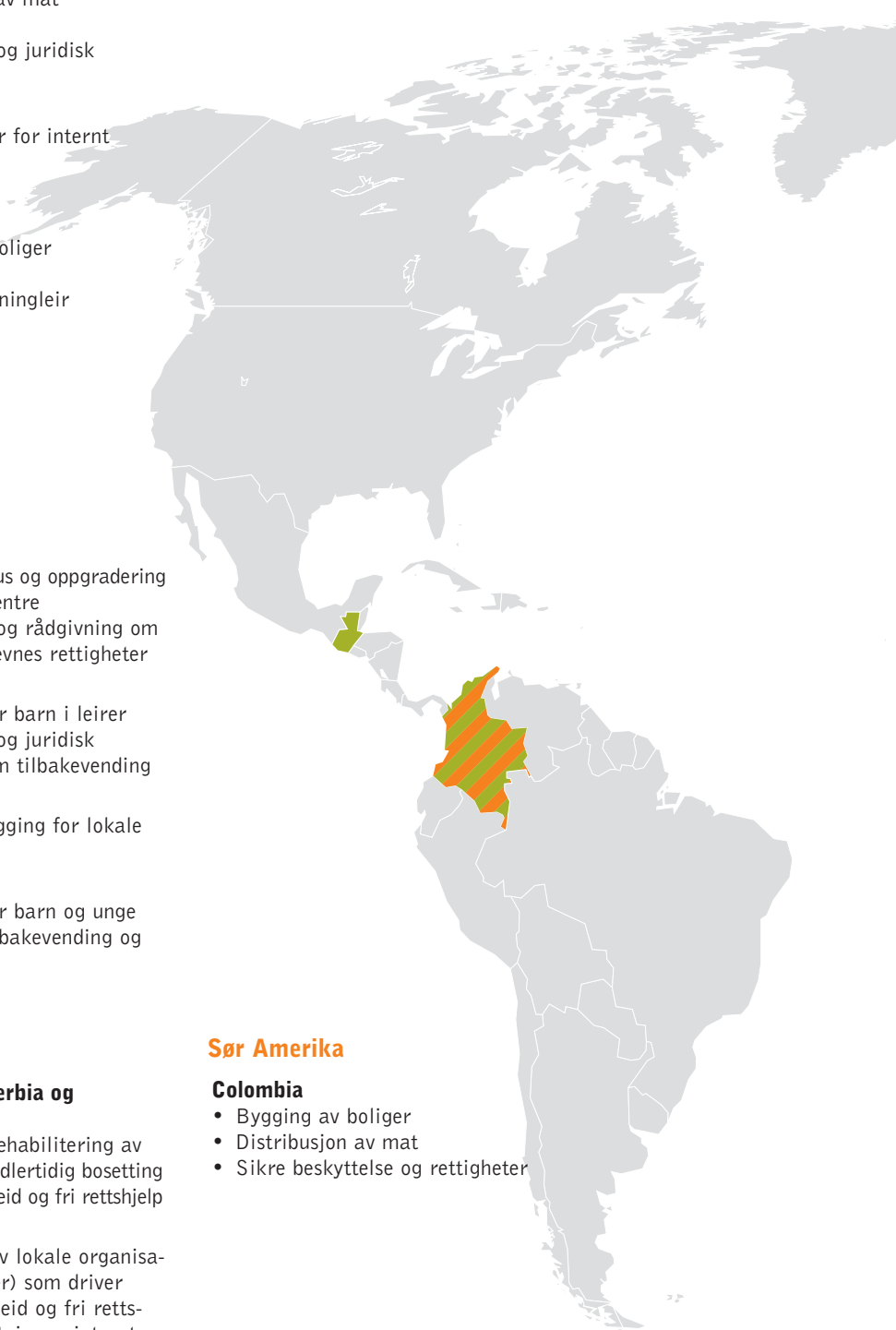
Makedonia

- Rådgivning av lokale organisasjoner (NGOer) som driver talsmannsarbeid og fri rettshjelp for flyktninger, internt fordrevne og minoritetsgrupper

Sør Amerika

Colombia

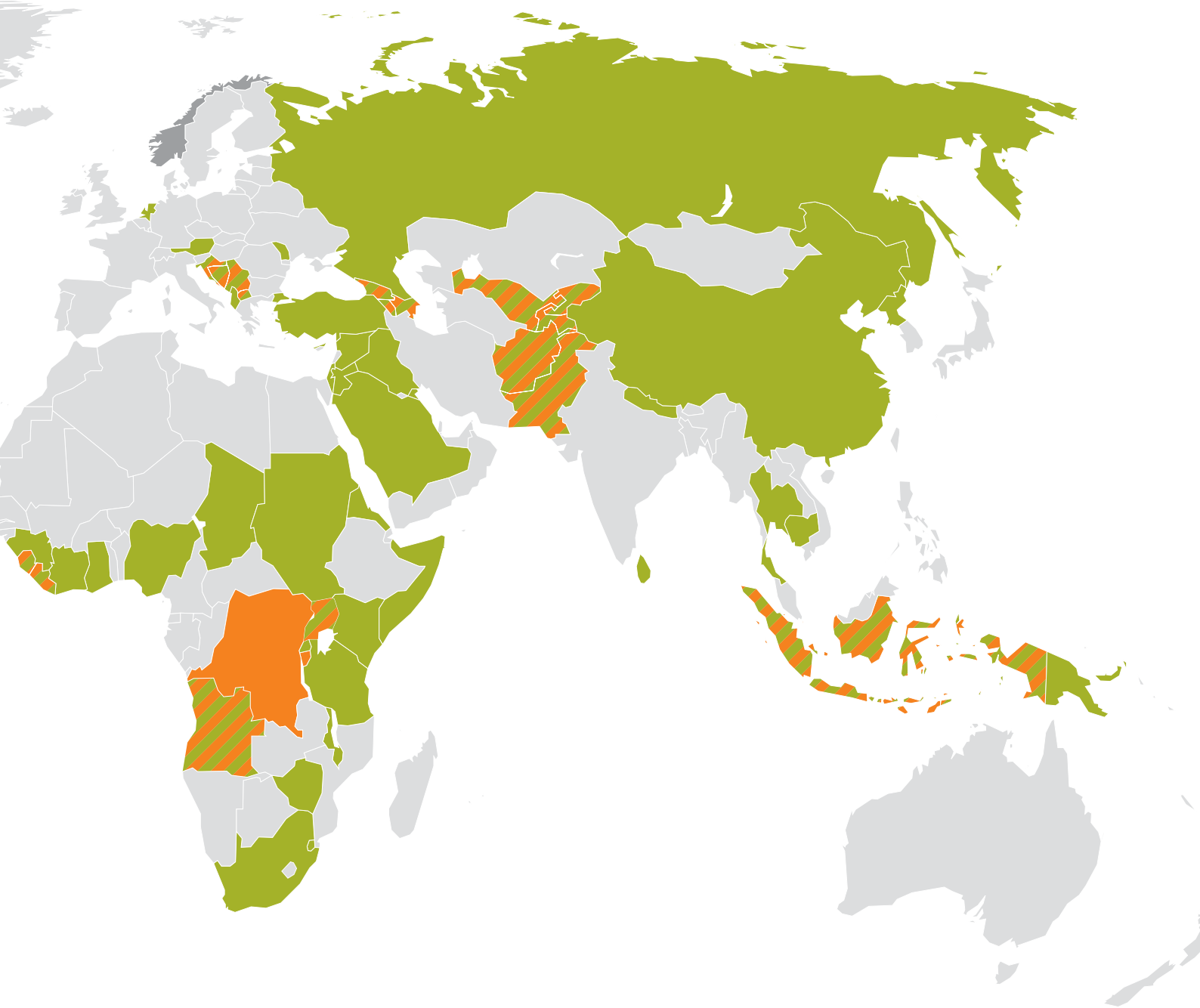
- Bygging av boliger
- Distribusjon av mat
- Sikre beskyttelse og rettigheter

Programland

Land med
personell fra
Flyktingerådets
beredskapsstyrker

Både programland og personell fra
Flyktingerådets beredskapsstyrker

Utdanning er et av Flyktingerådets fire kjerneområder.

INNHold ÅRSRAPPORT 2003

Flyktningerådets aktivitet	side 01
Flyktningerådet 2003 av Generalsekretæren	side 04
Hovedbegivenheter	side 06
Operativ innsats	side 08
Flyktningerådets fire kjerneområder	side 14
Høy beredskap	side 24
Tilbakevending	side 28
Kunnskap og kompetanse	side 30
Talsmannsvirksomhet og kommunikasjon	side 32
Inntekter	side 36
Styrets beretning	side 40
Regnskap	side 42
Organisasjonskart	side 52

Flyktningerådet 2003

v/Generalsekretær, **Raymond Johansen**

Jeg vokste opp i en tid da verden stort sett befant seg i en «normalsituasjon»: Den kalde krigen mellom øst og vest skapte uhygge, men utgjorde ingen akutt fare for oss i Norge. Vietnamkrigen, kuppet i Chile og invasjonen i Tsjekkoslovakia preget debattene og den politiske kulturen, men alt skjedde likevel langt borte. Slik er det ikke lenger. Landegrenser og geografisk avstand er mindre viktig enn før. Konflikt og uro i én del av verden kan

raskt få følger i helt andre deler. Internasjonale spilleregler er satt ut av kraft. Organisasjoner og avtaler som skulle sikre samarbeid og fred er truet. Terrorgrupper uten navn og adresse skaper frykt og uro over hele kloden. Terroren møtes med motterror fra statsledere i Moskva, Tel Aviv, Washington DC og andre hovedsteder.

En verden – og et Norge – i endring, har også store konsekvenser for

Flyktningerådet. Vår jobb er å være til stede for mennesker som drives på flukt pga. menneskeskapte kriser: krig, borgerkrig, undertrykking, etniske og andre konflikter. Vi skal gi nødhjelp og veiledning. Vi skal stå opp som modige talsmenn for dem som er fratatt stemmeretten i sine egne liv. I 2003 var vi til stede i mange av verdens mest brennende konflikter. Vi har gjort mange verdifulle erfaringer:

Irak

Flyktningerådet deltok i Fredsinitiativet sammen med ca. 190 frivillige norske organisasjoner som protesterte mot USAs krigsplaner mot Irak. Antikrigsarbeidet er uttrykk for et ansvar Flyktningerådet skal ha for å advare mot situasjoner som kan skape flyktningstrømmer. Da okkupasjonen var et faktum, var Flyktningerådet raskt på plass i Irak for å bistå ved tilbakevending av flyktninger og internt fordrevne. Den dype mistroen til amerikanske og andre vestlige okkuperanter gjorde arbeidet umulig, og våre ansatte satte liv og helse på spill. Derfor valgte vi å trekke oss ut inntil videre.

Soldater og hjelpere

USAs okkupasjon i Irak og angrep på Afghanistan har tydeliggjort konflikten mellom militære/politiske operasjoner og humanitært arbeid. Skal vi lykkes med humanitær innsats – og skal hjelpearbeidere kunne operere i noenlunde sikkerhet – må det ikke være koblinger mellom oss og militære interesser. Flyktningerådet har derfor protestert mot utplasseringen av norske soldater i Irak med såkalte «humanitære» oppgaver. Dette bidrar til å undergrave alt annet humanitært arbeid.

Afrika

Brorparten av verdens flyktninger og internt fordrevne befinner seg i Afrika. Blodige borgerkriger i Vest-Afrika,

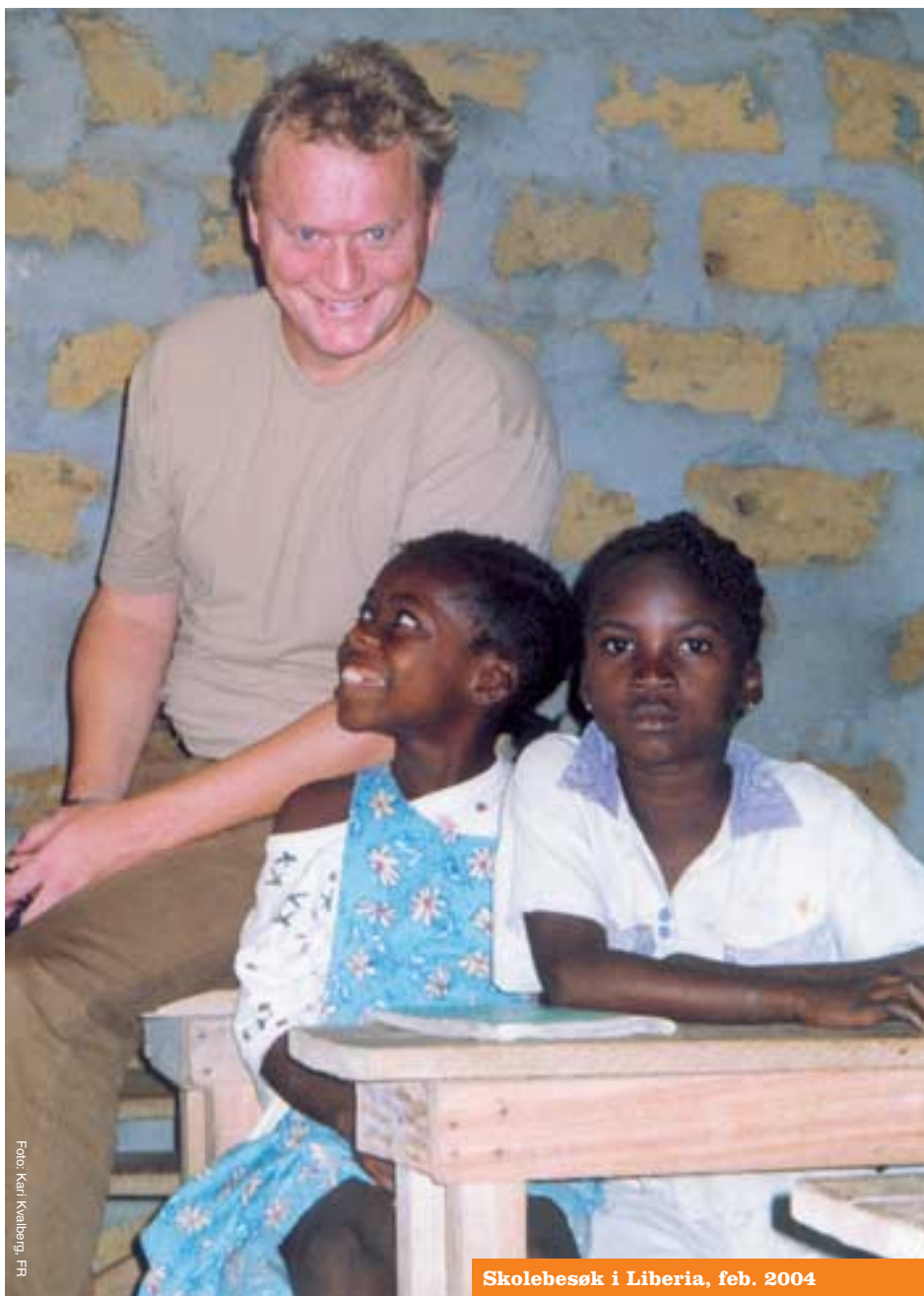

Foto: Kari Kvalberg, FR

Skolebesøk i Liberia, feb. 2004

Sudan, DR Kongo og Uganda har tatt millioner av liv og jaget nye millioner på flukt. Tragedien er at store deler av verden lukker øynene. Uganda er ikke på Manhattan. Derfor er verken CNN eller verdens store giverland tungt til stede. Flyktningerådet er opptatt av å være der folk trenger oss, selv om media er andre steder. Nå kan vi også glede oss over lyspunkter i «våre» land: I Angola har vi hjulpet hundretusener med å reise hjem i fred, etter årevis med blodig borgerkrig. Vi går i gang med tilsvarende arbeid i Sudan, hvor det nå er inngått fredsavtale mellom SPLM og regjeringen i Khartoum. Vi vil bistå over to millioner flyktninger med å vende hjem til Sør-Sudan. I Vest-Afrika – Liberia og Sierra Leone – står Flyktningerådets folk sentralt i arbeidet for å skape håp og bygge en framtid for ofrene etter blodige og langvarige borgerkriger.

Flyktningerådet Internasjonalt

NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL er anerkjent som en av verdens mest pålitelige og effektive hjelpere for folk på flukt. Gjennom beredskapsstyrkene er vi FNs viktigste leverandør av fagpersonell. Dette forplikter. Flyktningerådet vil være en aktiv forkjemper for FNs rolle som internasjonal konfliktløser. USAs tilsidesetting av FN i Irak-spørsmålet ble møtt med protest også fra Flyktningerådet.

Flyktningerådet I Norge

Her til lands har vi utfordringer på mange plan: Vi skal utrettelig slåss for retten til å søke asyl og få søknaden skikkelig behandlet. I mange rike land – fra Australia i øst, via store deler av Europa, til Canada i vest – er asylinstituttet under press. Populisme og fremmedfiendtlighet har seget inn, både i media og etablerte politiske partier. For et halvt hundreår siden var flyktning et honnørord, nå er det

et skjellsord i store folkegrupper. Ønsket om asyl åpner også for muligheter til misbruk, både fra terrorister og kriminelle – og fra aktverdige mennesker på jakt etter et bedre liv. Utvidelsen av EU og harmoniseringen av asylpolitikken stiller nye krav til Norge. Flyktningerådet skal forsvare internasjonal menneske- og flyktningrett og hvert eneste menneske som trenger beskyttelse, selv om det kan koste oss popularitet. Samtidig må vi ikke være naive overfor den typen misbruk som undergraver asylordningen. Engasjement og mot må pares med nøkternhet og kunnskap.

Nye nettverk – nye arenaer

Flyktningerådets posisjon i Norge står i kontrast til rollen vi spiller i internasjonalt bistandsarbeid. Kjennskapen til organisasjonen er lav, vi mangler nettverk i det norske samfunnet, og markedet for giverinntekter er dermed begrenset. Det er satt i gang et arbeid for å styrke Flyktningerådets posisjon, både som premissleverandør i norsk samfunnsdebatt og samarbeidspartner for organisasjoner og næringsliv som vil bistå i arbeidet for mennesker på flukt. Dette arbeidet er i ferd med å bære frukter.

Flyktningerådet har nå (pr. 31.12.03) over 900 ansatte i 20 (noen av disse landene nye i 2004) land. Årets omsetning passerte for andre gang 400 millioner kroner. Aldri tidligere har vi hjulpet så mange, over en så bred skala og i så mange land som i 2003. I en perfekt verden ville det ikke være bruk for oss. Enn så lenge vil Flyktningerådet trappe opp virksomheten på alle våre kjerneområder; husly, utdanning, matforsyning, rådgivning og juridisk hjelp, samt på talsmannsarbeidet. Resultatene i 2003 lover svært godt for arbeidet i tida framover.

Flyktningerådets mandat

«Stiftelsen Flyktningerådet skal fremme og beskytte rettighetene til mennesker på flukt i eller utenfor eget land, uten hensyn til rase, religion, nasjonalitet og politisk oppfatning. Dette skal gjøres gjennom uavhengig og uredd talsmannsarbeid nasjonalt og internasjonalt, gjennom å yte humanitær hjelp i nødssituasjoner, og gjennom å styrke FN-organisasjonenes kapasitet til å gi og koordinere internasjonal hjelp og beskyttelse. Flyktningerådet skal ha gode, varige løsninger som mål og perspektiv både for talsmannsarbeidet og for sin nødhjelpsinnsetts.»

Den globale flyktningssituasjonen har dramatisk endret karakter siden den kalde krigens dager. Den typiske flyktning i begynnelsen av det nye årtusenet er ikke et enkeltindivid som rømmer fra autoritære regimer. Dagens flyktningbilde er masseflukten fra krig og vold. Dette stiller hele det internasjonale samfunn overfor store utfordringer. Flyktningerådet vil møte disse – med støtte fra norske myndigheter og det norske folk – ved å fortsette sitt arbeid for flyktninger og internt fordrevne på det praktiske så vel som på det politiske plan.

Hovedbegivenheter 2003

JANUAR

Bosnia-Hercegovina

Ved utgangen av 2003 var det mindre enn 10% som ikke hadde fått tilbake okkupert eiendom. Et statlig boligprogram med sterk støtte fra det internasjonale samfunnet har bidratt til denne positive utviklingen.

MARS

Republikken Serbia og Montenegro

I mars 2003 ble landets statsminis-

ter skutt og drept i et attentat. Dette førte til en ustabil politisk situasjon fram til valget på slutten av året. Valget førte til en regjeringskonstellasjon som gjør at de internasjonale aktørene holder et kritisk øye med utviklingen med tanke på videre støtte og bistand.

APRIL

Liberia

Konflikten i Liberia ble intensivert i de første seks månedene og situasjonen kom ut av kontroll i

slutten av mai da opprørsstyrkene angrep hovedstaden Monrovia. Leirer for internt fordrevne utenfor Monrovia ble angrepet og de som bodde i leirene ble tvunget til å søke tilflukt inne i hovedstaden. Sikkerhetssituasjonen i og rundt Monrovia ble så dårlig at Flyktningerådet i begynnelsen av juli ble nødt til å stoppe all aktivitet, evakuere alle internasjonalt ansatte, og stenge kontoret midlertidig. I perioden kontoret var lukket ble det plyn-

dret, og biler, data-maskiner, møbler osv. ble tatt. Med undertegning av fredsavtalen mellom regjeringen og opprørsstyrkene i august 2003, president Charles Taylors avgang og eksil, samt utplassering av fredsbevarende styrker, ble sikkerhetssituasjonen i og rundt Monrovia bedret. I slutten av august åpnet Flyktningerådet igjen sitt kontor i Monrovia og gjenopptok alle aktiviteter.

MAI

Kosovo

Både internasjonale organisasjoner og FNs overgangsadministrasjon United Nations Mission in Kosovo (UNMIK) så for seg en omfattende tilbakevending av internt fordrevne og minoritetsgrupper. Dette har ikke skjedd, trolig fordi forhandlingene mellom serbiske myndigheter og Kosovo angående Kosovos framtidige status har stått helt i stampe.

Makedonia

Myndighetene vedtok en ny lov vedrørende asyl, og dette førte til endringer for de store gruppene av flyktninger og minoritetsgrupper i landet.

JULI

Burundi

Juli var en meget dramatisk måned med noen av de verste angrepene mot hovedstaden Bujumbura og gis-seltakningen 12. juli av en av våre lokalt ansatte ved feltkontoret i

Befolkningen i Liberia kan endelig bevege seg fritt i gatene etter 14 år med borgerkrig

Makamba-provinsen. Flere av våre norske medarbeidere ble evakuert, men Flyktningerådet valgte å ikke stenge kontoret i landet. Vår medarbeider ble løslatt ei uke seinere, uskadd og ved relativt godt mot. Hun kunne fortelle at de hadde holdt seg i skjul, blant annet i jordhuler om dagen, og forflyttet seg i løpet av natta. Forverringen av sikkerhetssituasjonen i Burundi drev mange tusen på flukt i eget land og førte til store

endringer og en midlertidig stans i Flyktningerådets arbeid, særlig i Makamba.

Georgia

Valget og omveltningene i Georgia – Flyktningerådet som viktig kommentator for norske medier.

Afghanistan

Flyktningerådet utvidet sin virksomhet i Afghanistan da det åpnet tre ICLA-sentre (Kabul, Jalalabad og Pul-i-Khumri). Flere sentre vil bli åpnet i 2004.

SEPTEMBER

Den demokratiske republikken Kongo

Som en følge av at det ble opprettet en overgangsregjering og at landet offisielt ble gjenforent, besluttet Flyktningerådet å utvide sin virksomhet i DR Kongo. Og åpnet et nytt feltkontor i Beni.

OKTOBER

Aserbajdsjan

Det ble gjennomført valg høsten 2003. Flere tusen demon-

stranter tok til gatene i Baku.

Uganda

«En av verdens største glemte humanitære katastrofer,» sa Jan Egeland etter sitt besøk til Nord-Uganda i oktober 2003.

2003 var året da den ufattelige tragedien i Nord-Uganda kom på den internasjonale dagsordenen, 17 år etter at krigen mellom Ugandas regjeringshær og det som i dag kalles Herrens motstandshær (Lord's

Resistance Army – LRA) startet. Nasjonale og internasjonale organisasjoner har drevet et utrettelig arbeid med å få FN, donorer, andre lands myndigheter etc. til å sette søkelyset på forholdene for de internt fordrevne i leirene i Nord-Uganda. Flyktningerådet har gjennom sin tilstedeværelse i Nord-Uganda og sin talsmannsrolle deltatt aktivt i dette arbeidet. Sikkerhetssituasjonen i 2003 var imidlertid verre enn noen gang,

og hundretusener ble drevet på flukt.

DESEMBER

Kroatia

Valget på slutten av året har gitt en ny regjeringskonstellasjon. Dette har resultert i at de internasjonale aktørene har sagt at de vil følge ekstra nøye med i utviklingen når det gjelder tilbakevending og spesielt tilbakevending av minoritetsgrupper.

Foto: Eric Sevérin, FR

Operativ innsats

Europa

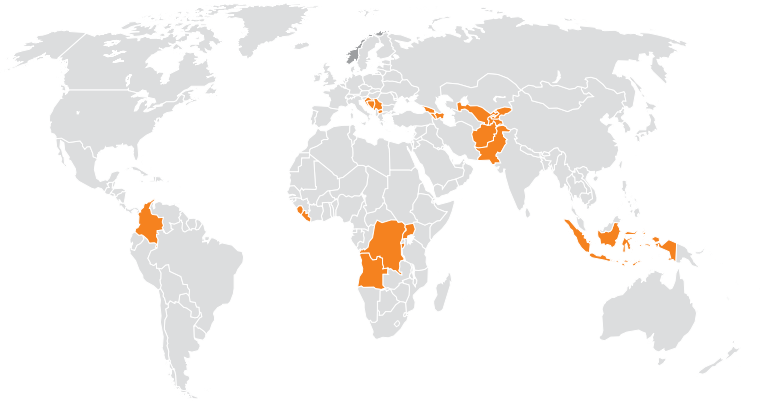
..... **REPUBLIKKEN SERBIA OG MONTENEGRO**

areal: 88 412	innbyggere: 10 526 135
flyktninger fra andre land.....	270 000
.....	fra Kroatia og Bosnia-Hercegovina
internt fordrevne.....	220 000
flyktninger til andre land.....	ca 33 000

Status: Flyktninger og internt fordrevne opplever diskriminering i forhold til tilgang til utdanning, helsetjenester og boforhold i Serbia. De møter store hindringer i forhold til å vende tilbake til hjemlandet.

Flyktningerådets arbeid: Målet er å beskytte rettighetene for flyktninger, internt fordrevne og minoritetsgrupper gjennom aktivt talsmannsarbeid og fri rettshjelp, der informasjon og hjelp til å skaffe til veie dokumentasjon på egen bolig, samt pensjonsrettigheter og personlige dokumenter har stått sentralt. Husbygging/forbedring av boliger for dem som ønsket å bosette seg i vertslandet, var også en viktig komponent i Flyktningerådets arbeid.

Flyktningerådet konsentrerte innsatsen i områdene rundt Beograd, Novi Sad, Kraljevo, Nis og Subotica. Prosjektene var rettet mot alle etniske grupper som er berørt av konflikten. Flyktningerådet støttet også et nettverk av lokale organisasjoner som arbeidet med tilbakevendingsrelaterte oppgaver. De lokalt ansatte som arbeidet innen prosjektet Fri rettshjelp, ønsker å fortsette dette arbeidet etter at Flyktningerådet trekker seg ut. Prosessen med å etablere en privat organisasjon som kan videreføre Fri rettshjelp, ble derfor startet.

..... **BOSNIA-HERCEGOVINA**

areal km ² : 51 130.....	innbyggere: 3 675 000
flyktninger fra andre land.....	22 510
.....	fra Kroatia og Republikken Serbia og Montenegro
internt fordrevne.....	327 000
flyktninger til andre land.....	ca 200 000

Status: De som har vendt tilbake opplever fortsatt diskriminering i forhold til tilgang på utdanning, helsetjenester og retten til pensjon.

Flyktningerådets arbeid: Målet har vært å beskytte rettighetene for flyktninger, internt fordrevne og minoritetsgrupper. Dette er gjort gjennom talsmannsarbeid og fri rettshjelp. Informasjon og hjelp til å skaffe til veie dokumentasjon på egen bolig, pensjonsrettigheter og personlige dokumenter samt hjelp til advokatbistand i retten har stått sentralt. Flyktningerådet har konsentrert innsatsen i området rundt Banja Luka. Virksomheten fases ut ved utgangen av 2004.

..... **MAKEDONIA**

areal km ² : 25 713.....	innbyggere: 1 999 000
flyktninger fra andre land.....	2 300
.....	fra Kroatia og Republikken Serbia og Montenegro
internt fordrevne.....	3 150
flyktninger til andre land.....	4 100

Status: De som har vendt tilbake opplever fortsatt diskriminering i forhold til tilgang på utdanning, helsetjenester og retten til pensjon.

Flyktningerådets arbeid: Flyktningerådet startet i 2003 et prosjekt i Makedonia med en juridisk rådgiver som bistår et nettverk av sju lokale organisasjoner. Disse organisasjonene gir bistand til flyktninger, internt fordrevne og minoritetsgrupper. Hensikten er styrke organisasjonene til aktivt talsmannsarbeid og gi økt hjelp og fri rettshjelp til målgruppen.

KROATIA

areal km²: 56 538 innbyggere: 4 481 000
 flyktninger fra andre land 4 200
 fra Bosnia og Republikken Serbia og Montenegro
 internt fordrevne 12 400
 flyktninger til andre land ca 275 000

Status: De som har vendt tilbake opplever fortsatt diskriminering i forhold til tilgang på boliger (å få tilbake egen eiendom og tidligere leierettigheter), utdanning og retten til etterbetaling av pensjon.

Flyktningerådets arbeid: Målet har vært å beskytte rettighetene for flyktninger, internt fordrevne og minoritetsgrupper. Dette er gjort gjennom talsmannsarbeid, gjenoppbygging av boliger/driftsbygninger og fri rettshjelp. Informasjon og hjelp til å skaffe til veie dokumentasjon på egen bolig, samt pensjonsrettigheter og personlige dokumenter og hjelp til advokatbistand i retten har stått sentralt.

Flyktningerådet har konsentrert innsatsen i områdene rundt Sisak og Vukovar og prosjektene er rettet mot alle etniske grupper som er berørt av konflikten. Lokalt ansatte som har arbeidet innen prosjektet Fri rettshjelp, ønsker å fortsette dette arbeidet når Flyktningerådet trekker seg ut. Det er derfor opprettet og registrert to nye hjelpeorganisasjoner.

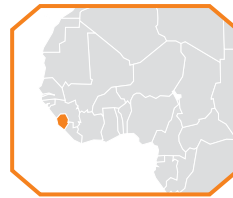
KOSOVO

areal km²: 10 887 innbyggere: 1 800 000
 flyktninger fra andre land 0
 internt fordrevne ca 200 000
 internt fordrevne serbere fra Kosovo som oppholdt seg i Serbia. I landet
 var det også ca. 85 000 tilhørende forskjellige minoritetsgrupper som
 lever under vanskelige kår
 flyktninger til andre land ukjent

Status: Den politiske situasjonen var uforandret i Kosovo og ingen omfattende tilbakevending fant sted i 2003. Kosovo var fortsatt under FN-administrasjon, fire år etter at krigen sluttet.

Flyktningerådets arbeid: Flyktningerådet bidro til at en varig tilbakevending kunne finne sted ved å gi informasjon og fri rettshjelp slik at folk kunne få tilbake eiendommer; leiligheter eller hus, pensjonsrettigheter og nødvendige personlige dokumenter. Gjenoppbygging av boliger i to multietniske kommuner var også et viktig bidrag til tilbakevending og til å stabilisere Kosovo.

Afrika

SIERRA LEONE

areal km²: 71 740 innbyggere: 4 568 000
 flyktninger fra andre land 60 000
 internt fordrevne 0
 flyktninger til andre land ca 70 000

Status: Ti års borgerkrig ble avsluttet i januar 2002. 50 000 mennesker var drept og langt flere lemlestet og såret. I noen områder, som Kono, Kailahun og Kambia, var 70 % av infrastrukturen (skoler, sykehus og boliger) ødelagt. Nærmere 3 000 byer og landsbyer hadde store ødelegelser. Sierra Leone ligger på bunnen av UNDPs Human Development Index og har spesielt behov for gjenoppbygging og utvikling. De fleste internt fordrevne vendte hjem i 2003, men en betydelig oppgave gjenstår når det gjelder å tilbakeføre dem som ble lemlestet og skadd under krigen.

Flyktningerådets arbeid: Flyktningerådets prosjekt for amputerte og krigsskadde har bygget 80 hus og reintegrert 800 mennesker. Det har vært internasjonale samarbeidspartnere har mottakerne og fått tilgang til inntektsgivende virksomhet og rent vann, samt medisinsk og ortopedisk bistand.

Sierra Leone har en av verdens høyeste andeler analfabeter. Krigen har medført at mange barn og unge ikke har fått formell skolegang. Flyktningerådet har fortsatt arbeidet med intensiv grunnopplæring for å kvalifisere barna for det formelle utdanningssystemet. Flyktningerådet har også fortsatt arbeidet med Youth Pack, som gir ungdom mellom 14 og 22 år en kombinasjon av yrkesopplæring og teoretisk kunnskap. Utdanningsprosjektet for å reintegrere tidligere barnesoldater og enslige barn er også videreført.

Første halvår 2003 hadde Flyktningerådet ansvar for driften av en leir for flyktninger fra Liberia. I slutten av juni ble dette ansvaret overlatt til en lokal NGO.

BURUNDI

areal km²: 27 835.....	innbyggere: 6 457 000
flyktninger fra andre land.....	42 000
internt fordrevne	525 000
flyktninger til andre land.....	355 000

Status: Tross et fredelig presidentskifte i tråd med fredsprosessen, opplevde Burundi en kraftig forverring av sikkerhetssituasjonen. Flere titalls tusen ble drevet på flukt i eget land da de forsøkte å komme seg unna soldatene og opprørernes voldsherjinger og plyndring.

Flyktningerådets arbeid: Flyktningerådet ble tvunget til midlertidig stans i arbeidet flere steder i landet, særlig i Makamba i sør. I Kirundo-provinsen i nord ble arbeidet faset ut som planlagt, mens det i hovedstaden Bujumbura ble satt i gang flere aktiviteter innenfor utdanning og husly for de mange internt fordrevne som kom dit i løpet av sommeren. Flyktningerådet fortsatte sitt utdanningsprosjekt i 2003. Prosjektet var rettet mot barn mellom 9 og 14 år som ikke hadde fått skolegang på grunn av krig og flukt. Et mobilt team med opplærings eksperter ble satt opp i hovedstaden for å styrke oppfølgingen av aktivitetene i hele landet. Flyktningerådet fortsatte å gi teknisk, faglig og økonomisk støtte til den statlige skoleradioen, Nderagakura. 1 400 familier i tre provinser (tilsvarende ca. 7 000 personer) fikk bygd/rehabilitering sine hjem. Prosjektet inkluderte også vannforsyning, bygging av latriner, klasserom og et helsesenter i Muyinga. Hver familie fikk utdelt en startpakke.

... DEN DEMOKRATISKE REPUBLIKKEN KONGO ...

areal km²: 342 000.....	innbyggere: 2 785 000
flyktninger fra andre land.....	91 000
internt fordrevne	3,5 mill.
flyktninger til andre land.....	20 000

Status: Kamphandlinger og vold i den nordøstlige delen Ituri-regionen drev flere hundre tusen mennesker på flukt i mai og juni. Ved årsskiftet var litt under 3,5 millioner mennesker på flukt i eget land, som et resultat av meget grove menneskerettighetsbrudd, inkludert tilfeller av kannibalisme, systematiske drap og voldtekter. Da en overgangsregjering bestående av de største opprørsgruppene ble dannet i juni, ga det håp om at volden ville minke. Internasjonale humanitære aktører fikk større tilgang til landets mest sårbare befolkning, men situasjonen forble svært usikker flere steder i landet. Kampen om naturressurser er en av hovedårsakene til konflikten og innblanding fra andre land.

Flyktningerådets arbeid: Etter at en overgangsregjering ble dannet og landet offisielt ble gjenforent, besluttet Flyktningerådet å utvide sin virksomhet i DR Kongo, blant annet med et nytt feltkontor i Beni, i tillegg til våre allerede eksisterende kontorer i Goma (Nord-Kivu provinsen) og Kalemie (Katanga-provinsen).

I 2003 fortsatte Flyktningerådet sitt utdanningsarbeid rettet mot barn mellom 10 og 13 år som ikke har fått skolegang på grunn av krig og flukt. 5 200 nye barn gikk på de såkalte TEP-skoler (Teacher's Emergency Package) i provinsene Nord-Kivu og Katanga i det østlige Kongo. 3 200 tidligere TEP-barn ble reintegrert i den vanlige skolen, og 150 nye lærere fikk opplæring i TEP. 150 klasserom ble bygd/rehabiliterert. 200 lærere fra den vanlige skolen fikk også opplæring i flere moduler som fokuserer på barn i konflikter og deres spesielle behov. 200 personer fikk hiv/aids-opplæring, deriblant en rekke ledende aktører innenfor dette feltet i Goma. I Beni startet arbeidet med å øke kapasiteten i de eksisterende skolene til å ta imot de mange tusen internt fordrevne barna som flyktet fra den turbulente Ituri-regionen tidligere i 2003.

Flyktningerådets målgruppe i Den demokratiske republikken Kongo var i hovedsak mennesker på flukt i eget land og tilbakevendte flyktninger. I mars startet et nytt prosjekt med fokus på opplæring om internt fordrevnes rettigheter. De ble gjennomført større seminarer i Goma, Kalemie, Kinshasa, Masisi, Kasongo og Beni, delvis gjennom et aktivt samarbeid med OCHA. Målgruppen var de internt fordrevne selv, myndighetene og deres partnere. Flyktningerådet begynte også å planlegge rådgivning og rettshjelp knyttet til tilbakevendingssprosessen, som for eksempel innen jord- og arveproblematikken. Landet mangler en nasjonal strategi for hvordan man skal ivareta de internt fordrevnes rettigheter, også i forhold til tilbakevending.

—

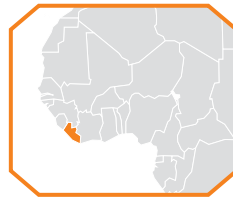
ANGOLA

areal km²: 1 246 700.....	innbyggere: 12 092 000
flyktninger fra andre land.....	13 000
internt fordrevne	900 000
flyktninger til andre land.....	323 000

Status: Da en avtale ble undertegnet mellom regjeringen og National Union for Total Independence of Angola (UNITA) 4. april 2002, markerte det slutten på en nesten 30 år lang intern krig. Mer enn 500 000 mennesker har mistet livet, og 4,1 mill. mennesker er blitt drevet på flukt som følge av krigen. Siden april 2002 har drøyt 2 mill. reist tilbake til sine hjemsteder.

Flyktningerådets arbeid: Flyktningerådet drev transittsentre for internt fordrevne og flyktninger som har vendt tilbake fra naboland, skaffet husly og delte ut mat, nødhjelpsartikler, såkorn, og verktøy. Flyktningerådet rehabiliterte også skoler og helsestasjoner på de stedene der de internt fordrevne og flyktningene vendte tilbake og utdannet lærere som underviste barn i overgangsfasen før de kunne komme tilbake i den nasjonale skolen. I 2003 startet Flyktningerådet et informasjonsprogram om menneskerettigheter for å øke bevisstheten hos lokale myndigheter, om de internt fordrevne og tilbakevendte.

—

LIBERIA

areal km ² : 111 369.....	innbyggere: 2 666 000
flyktninger fra andre land.....	49 000
internt fordrevne	ca 500 000
flyktninger til andre land	ca 300 000

Status: Kampene mellom regjeringstyrkene og opprørsgruppene (LURD) Liberian United for Reconciliation and Democracy og (MODEL) Movement for Democracy in Liberia), kulminerte med et massivt angrep på Monrovia i juli 2003. Kampene forverret en allerede vanskelig humanitær situasjon i Liberia. De internt fordrevne befinner seg i regulære leirer, improviserte boliger i byer og landsbyer og i lokalsamfunn i de mer stabile delene av landet.

Flyktningerådets arbeid: Flyktningerådet satte i gang sitt arbeid i 2003, med leirdrift, husly og utdanning (Education in emergencies). Flyktningerådet hadde ansvar for drift av de to største leirene for internt fordrevne i Montserrado county utenfor Monrovia; Wilson Corner (33 000) og Ricks Institute (24 000). Her ble det arbeidet med å forbedre de fysiske og sosiale forholdene. Gjennom informasjonskampanjer, yrkesopplæring og utdeling av startpakker med verktøy og husholdningsredskap ble det tilrettelagt for tilbakevending. Flyktningerådet satte i gang et utdanningsprosjekt for barn mellom 10 og 15 år som hadde mistet muligheten for utdanning på grunn av krig og flukt. Når de får lese- og regneopplæring kan de senere gå inn i det offentlige skolesystemet. Ved utgangen av 2003 var 1 400 barn omfattet av skoleprosjektet, som også inkluderer opplæring av lokale lærere. Sikkerhets-situasjonen og det at utplasseringen av fredsbevarende styrker ble utsatt gjorde det umulig å utvide virksomheten ut over Montserrado County i 2003.

Asia

ARMENIA

areal km ² : 29 800.....	innbyggere: 3 536 000
flyktninger fra andre land.....	240 000
internt fordrevne	20 000
flyktninger til andre land	ukjent

Status: Flyktninger fra Aserbajdsjan etter Nagorno Karabakh-konflikten, og internt fordrevne fra Karabakh er årsaken til at Flyktningerådet er tilstede i Armenia.

Flyktningerådets arbeid: En landsomfattende kartlegging av internt fordrevne ble gjennomført. Hoveddelen av arbeidet besto i bygging av 150 småhus for flyktninger i byene Yerevan og Gyumri, samt i flere landsbyer i Ararat- og Lori-provinsene.

UGANDA

areal km ² : 241 038.....	innbyggere: 20 554 000
flyktninger fra andre land.....	231 500
internt fordrevne	1 400 000
flyktninger til andre land	28 000

Status: Den 17 år lange konflikten mellom Uganda og Lord's Resistance Army blusset opp igjen i juni. Opprørsbevegelsen invaderte nye områder i nordøst, og tallet på mennesker som søkte tilflukt i leirene i Nord-Uganda økte. Leirene som allerede var overbefolket, ble feller for de som søkte tilflukt idet de var uten beskyttelse mot nye overgrep. Antallet drap, voldtekter og bortføringer viste at Uganda ikke levde opp til sitt ansvar for å beskytte de internt fordrevne mot brudd på menneskerettighetene. De var totalt avhengige av bistand utenfra for å få mat, vann og legehjelp. Den forverrede sikkerhetssituasjonen gjorde at den humanitære hjelpen ikke nådde fram til leirene.

Flyktningerådets arbeid: I 2003 fortsatte Flyktningerådet med mat-utdeling til internt fordrevne i leirene i Gulu, Kitgum og Pader. Den forverrede sikkerhetssituasjonen førte til at det ble opprettet ti nye leire i Kitgum. Flyktningerådet deler i dag ut mat til over én million internt fordrevne fordelt på 62 leirer. Vi har også delt ut mat til nærmere 30 000 skolebarn i 49 skoler i Kitgum.

Utdanningsprosjektet i Gulu som startet i 1999 og skulle avsluttes i 2002, ble forlenget. Prosjektet fortsatte med bygging av skoler, opplæring av lærere i emner rettet inn mot barn i konfliktområder, samt en rekke støttetiltak som opplæring i skogbruk, barnehagearbeid og sport. Den vanskelige sikkerhetssituasjonen førte til at mange av skolene som er blitt bygd av Flyktningerådet ikke ble tatt i bruk. Et opplæringsseminar om hiv/aids ble holdt i Gulu for Flyktningerådets personell og nøkkelpersoner i Gulu-distriktet.

Rådgivnings- og rettshjelpsprosjekt knyttet til tilbakevending fortsatte med besøk til leirer i Gulu og oppfølging av individuelle saker, men sikkerhetssituasjonen førte til at folk ikke kunne dra hjem. Prosjektet fokuserte derfor mer på opplæring i internt fordrevnes rettigheter, gjennom et ukentlig radioprogram Don Cen Paco (Hjemreise), og med seminarer for internt fordrevne selv, myndigheter og deres samarbeidspartnere, den ugandiske hær og politiet.

DE SENTRALASIATISKE REPUBLIKKENE

.....Tadsjikistan, Kirgisistan, Usbekistan.....	
areal km ² : 789 000.....	innbyggere: 34 232 000
flyktninger fra andre land.....	ca 15 500
internt fordrevne.....	ca 15 000
flyktninger til andre land.....	ca 52 700

Status: Etter Sovjetunionens fall har De sentralasiatiske republikkene vært preget av ekstrem fattigdom, vedvarende konflikter og motvilje mot reformer fra myndighetenes side.

Flyktningerådets arbeid: Etter anmodning fra UNHCR har Flyktningerådet opprettet et regionalt koordineringsprosjekt for humanitær bistand. Dette har spilt en sentral rolle i arbeidet med å fremme en fredelig utvikling i de tre sentralasiatiske landene Tadsjikistan, Kirgisistan og Usbekistan. Flyktningerådet har gjennomført opplæringsprogrammer for flere hundre personer i lokale NGOer i organisasjonsutvikling, prosjektarbeid, engelsk og IKT. Prosjektet har også hjulpet afghanske flyktninger i Tadsjikistan med yrkesopplæring, mikrobusiness og –kreditter, både med tanke på repatriering eller eventuell integrering i vertslandet. Prosjektet har videre bistått tadsjikiske flyktninger i Kirgisistan med å søke stasborgerskap og bli integrert i landet.

AFGHANISTAN

areal km ² : 652 225.....	innbyggere: 21 354 000
flyktninger fra andre land.....	0
internt fordrevne.....	300 000
flyktninger til andre land.....	3,5 mill.

Status: Talibanregimets nederlag i slutten av 2001, det påfølgende valget av et interimstyre og den internasjonale hjelpeinnsatsen, førte til omfattende tilbakevending av afghanske flyktninger fra nabolandene Pakistan og Iran. Imidlertid var det langt færre som reiste hjem i 2003, og ved utgangen av året var ca. fem millioner afghanere i eksil eller på flukt innenfor egne landegrenser. En forverret økonomisk situasjon, kombinert med svekket sikkerhet i store deler av Afghanistan, gjør at mange ikke vender tilbake. For mange har det også vært umulig å slå seg ned på sine opprinnelige hjemsteder, noe som har økt tallet på internt fordrevne.

Flyktningerådets arbeid: I 2003 har Flyktningerådet styrket innsatsen for de som har vendt tilbake og internt fordrevne og har opprettet tre sentre for informasjon og juridisk bistand (Jalalabad, Kabul og Pul-i-Khumri). Prosjektet samarbeider nært med tilsvarende sentre i Pakistan. Det ble også innledet forhandlinger med myndighetene i Iran, med sikte på å opprette slike rådgivningscentre for afghanske flyktninger i Iran.

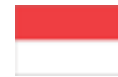

ASERBAJDSJAN

areal km ² : 86 600.....	innbyggere: 7 669 000
flyktninger fra andre land.....	10 435
internt fordrevne.....	575 000
flyktninger til andre land.....	ukjent

Status: Aserbajdsjanerne som flyktet fra Nagorno-Karabakh og de seks tilgrensende områdene tidlig på nittitallet fant ingen løsning på sin situasjon i 2003 heller.

Flyktningerådets arbeid: Flyktningerådet fortsatte arbeidet med å rehabilitere kollektivsentre i byområdene, der de internt fordrevne er innlosjert (10 bygninger totalt) og bygde i tillegg 22 småhus i de såkalte vinterlandene i nærheten av Nagorno-Karabakh. Utdanning var også en viktig aktivitet i 2003. 11 skoler ble renovert/bygde, 7500 bøker ble produsert og nesten 900 lærere gjennomgikk Flyktningerådets kursopplegg om menneskerettigheter. Utover det satset Flyktningerådet mer på rettigheter enn tidligere gjennom kapasitetsbygging for lokale NGOer og spredning av kunnskap om FNs retningslinjer for internt fordrevne. Mikrokreditt ble gitt til mer enn 3000 klienter i Baku, Beylagan og i nordområdene. Om lag 70% av mottakerne av lån er internt fordrevne.

INDONESIA

areal km ² : 1 919 445.....	innbyggere: 228 437 870
flyktninger fra andre land.....	ca 30 000
internt fordrevne.....	ca 800 000
flyktninger til andre land.....	ca 10 000

Status: Unntakstilstanden og de påfølgende voldsomhetene i Aceh-provinsen fra mai 2003 har vanskeliggjort bistandsarbeidet i provinsen. Norsk statlig bistand gjennom Flyktningerådet har imidlertid gjort det mulig å opprettholde nærværet i Banda Aceh og nå fram med hjelp via nasjonale samarbeidspartnere.

Flyktningerådets arbeid: Flyktningerådet inngår i konsortiet (CARDI) Consortium for Assistance and Recovery towards Development, et samarbeid med Dansk Flyktninghjelp, nederlandske Stichting Vluchteling og amerikanske The International Refugee Committee. Målet er å effektivisere bistanden ved å samordne medlemsorganisasjonenes ressurser og ekspertise.

Gjennom CARDI har Flyktningerådet bidratt med grunnutdanning og aktiviteter som skal gi barn og unge som er rammet av konflikten et mer normalt liv. Gjennom informasjon, gjenreise og næringsgrunnlaget og gjenoppbygging av lokalsamfunn er det skapt grunnlag for frivillig tilbakevending eller nyetablering for internt fordrevne. CARDI arbeider for tiden i Aceh, Molukkene, Nord-Molukkene og Nord-Sulawesi.

Sør Amerika

COLOMBIA

areal km²: 1 141 748 innbyggere: 40 803 000
 flyktninger fra andre land 0
 internt fordrevne ca 3 mill.
 flyktninger til andre land 325 000

Status: Colombia er, etter Sudan, det land i verden som har flest mennesker på flukt på grunn av krig. Konflikten i Colombia tiltok i intensitet og styrke i løpet av 2003. Krigen har vart i over 40 år, og preges av at fordrivelse av sivile brukes av alle parter som et middel i krigen. Konflikten står mellom de venstreorienterte geriljagrupperne FARC (Colombias væpnede revolusjonære styrker) og ELN (Den nasjonale frigjøringshæren), høyreekstreme paramilitære grupper og Colombias væpnede styrker. Etter at fredsforhandlingene brøt sammen i 2002, har viljen til nye forsøk på å finne en løsning vært liten på begge sider. Konflikten førte også i 2003 til utstrakte brudd på menneskerettighetene, spesielt overfor de som var på flukt.

Flyktningerådets arbeid: Flyktningerådets hovedoppgave er å sikre beskyttelse av de fordrevnes rettigheter, samt å bistå med humanitær hjelp og støtte til gjenoppbygging. Dette ble gjort gjennom støtte til lokale organisasjoners menneskerettighetsarbeid, samt aktivt talsmannsarbeid overfor myndighetene, i tett samarbeid med FN. Flyktningerådet støttet matutdeling gjennom suppekjøkken og tiltak for å styrke de internt fordrevnes matsikkerhet på lengre sikt. Flyktningerådet bidro med gjenoppbygging av boliger, samt utdanning og juridisk og humanitær hjelp til colombianske flyktninger i nabolandene. 27 500 internt fordrevne og flyktninger fikk hjelp gjennom Flyktningerådets prosjekter i 2003.

GEORGIA

areal km²: 69 700 innbyggere: 5 059 000
 flyktninger fra andre land 4 000
 internt fordrevne 260 000
 flyktninger til andre land ukjent

Status: De 250 000 internt fordrevne kan fremdeles ikke vende tilbake til sine hjem i utbryterområdene Abkhasia og Sør-Ossetia.

Flyktningerådets arbeid: Flyktningerådet fortsatte arbeidet med å pusse opp til sammen 40 kollektivsentre i flere byområder, men bygde også noen få (28) småhus av nøktern standard på landsbygda i Kutaisi. Samarbeidet med mottakerne ble intensivert. Organisasjonen utviklet også et prosjekt for informasjon og rådgiving om internt fordrevnes rettigheter, og deltok i arbeid for å få myndighetene til å akseptere midlertidig integrering av internt fordrevne inntil den politiske situasjonen muliggjør tilbakevending.

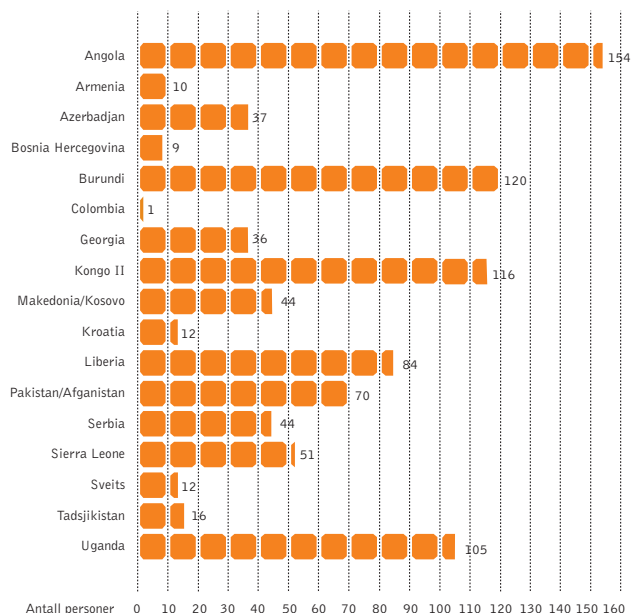
PAKISTAN

areal km²: 803 940 innbyggere: 148 166 000
 flyktninger fra andre land ca 2 mill.
 internt fordrevne 2 000
 flyktninger til andre land ca 10 000

Status: Hundretusener av afghanske flyktninger vendte tilbake fra Pakistan i 2003, men fortsatt er over tre millioner igjen i landet. For mange flyktninger er situasjonen forverret pga svekket internasjonal hjelpeinnsats. Det er behov for husly, beskyttelse og humanitær bistand. De fleste flyktningene holder til i byer og leirer i North Western Frontier Province (NWFP).

Flyktningerådets arbeid: Flyktningerådet drev fire skoler for de ca. 2000 afghanske flyktningbarn i Asgharo flyktningleir i NWFP og åpnet fem nye sentre for informasjon og juridisk rådgiving for flyktninger som vurderer å dra tilbake til hjemlandet. Til sammen er det nå sju slike sentre.

Antall lokalt ansatte i Flyktningerådet fordelt på de forskjellige landene

Flyktningerådets fire kjerneområder

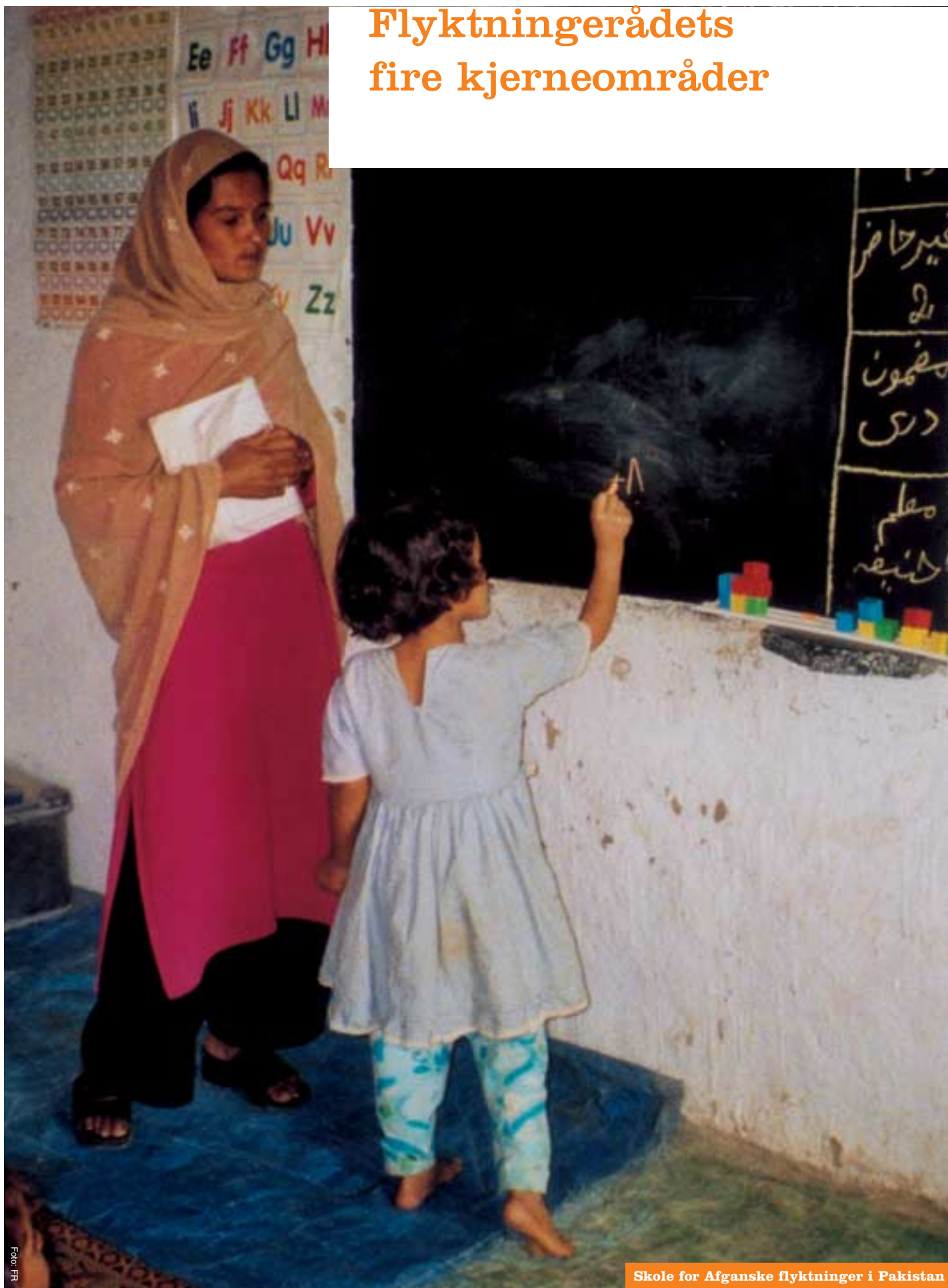

Foto: FR

Skole for Afganske flyktninger i Pakistan

I det følgende vil kjerneområdene bli beskrevet generelt og det gis noen eksempler på prosjekter under hvert område.

1. DISTRIBUSJON AV MAT OG NØDHJELPSARTIKLER

Innenfor dette kjerneområdet bidrar Flyktningerådet med mat og nødhjelpsartikler til flyktninger og internt fordrevne, både i en akutt krise og som en første-hjelp til å etablere seg når det er mulig å vende hjem.

Mål

- Å redde liv og hindre livstruende sykdommer
- Å bidra til selvberging gjennom utvikling av bærekraftig matsikkerhet
- Å forsvare flyktingers og internt fordrevnes rettigheter

I 2003 distribuerte Flyktningerådet mat og nødhjelpsartikler til mer enn 1,2 millioner mennesker, inkludert flyktninger og internt fordrevne i leirer og til dem som hadde vendt hjem og trengte støtte mens de ventet på den første avlingen. Jordbruksredskap og såkorn var viktige deler at denne støtten, likeså kunnskap og assistanse for å få i gang dyrking og planting som kunne øke matsikkerheten og gi utkomme.

FOKUS PÅ PROSJEKTER

Mat til én million fordrevne i 64 leirer i Uganda

Konflikten mellom ugandiske myndigheter og opprørsgruppa Lord's Resistance

Army, førte til at én million mennesker fortsatt var fordrevne fra sine hjem i Nord-Uganda og måtte søke tilflukt i svært kummerlige leirer. I samarbeid med Verdens matvareprogram (WFP) sørget Flyktningerådet for at det ble delt ut mat til leirbeboerne. Under svært vanskelige sikkerhetsforhold var Flyktningerådets lastebiler kontinuerlig på veiene for å bringe mat til 64 leirer i Kitgum, Pader og Gulu.

Større selvhjelpenhet i Angola

I Angola fortsatte Flyktningerådet å gi matvarebistand til internt fordrevne og til mennesker som etter hvert vendte hjem. I Cuando Cubango-provinsen i det sørlige Angola fikk hjemvendte støtte i de første 18 månedene etter hjemkomst for å komme seg gjennom den første vanskelige fasen. Samtidig bidro Flyktningerådet til at befolkningen på sikt kunne bli sjølhjelpen ved å forsyne dem med såkorn og jordbruksredskap. Et annet tiltak for å bedre og variere dietten var å distribuere frukttrær til planting, noe som også bidrar til forbedring av miljøet i et avskogingsområde. En planteskole ble etablert for å dyrke fram fruktplanter, og lokalbefolkningen fikk opplæring i å drive skolen, dyrke plantene og pleie frukthagene og skogen rundt landsbyen.

Fra assistanse til matsikkerhet

Det totale antall internt fordrevne i Colombia er på nesten tre millioner, men situasjonen preges av at små grupper,

ofte enkeltfamilier, flykter etter trusler fra eller trefninger mellom de væpnede aktørene. Derfor ser man få storstilte distribusjonsoperasjoner i Colombia. Flyktningerådets matprosjekter ble drevet som suppekjøkken og skolematutdeling, i regi av lokale organisasjoner og de internt fordrevne selv. Suppekjøkkenene drev i tillegg vanlig kafévirksomhet slik at driften ble delvis selvfinansiert. En like viktig del av innsatsen var å gi støtte til kjøkkenhager og oppdrett av smådyr, slik at matsikkerheten ble styrket og de internt fordrevne ble mere selvhjelpne. Gjennom organisasjonsbygging og opplæring av lokale Non Governmental Organisations (NGO) bidro Flyktningerådet til å styrke deres evne og kapasitet til å takle framtidige kriser.

2. UNDERVISNING

I 2003 var det undervisningsprogrammer i 11 av Flyktningerådets 19 prosjektland i Colombia, Angola, Burundi, DR Kongo, Liberia, Sierra Leone og Nord-Uganda, Georgia, Aserbajdsjan, Pakistan og Indonesia. Liberia og Colombia er de sist etablerte, og i Angola er nedtrapping av virksomheten begynt. Noen modeller er utviklet og kan i flere tilfeller tilpasses til et nytt land eller område.

fortsettelse neste side

Foto: UNHCR

Mål

Hovedmålsettinger for undervisningsseksjonen i Flyktningerådet var:

- Å skaffe flere midler til utvikling og gjennomføring av undervisningsprosjekter
- Å videreutvikle Flyktningerådets kompetanse og kapasitet til å være raskt på plass der det er behov for skolegang
- Å delta i det internasjonale nettverket for utdanning i krisesituasjoner, med spesiell vekt på utvikling av minimumsstandarder for tiltakene

I tråd med målsetningene gikk arbeidet via tre kanaler; landprogrammer, sekondering av pedagoger og talsmanns- og nettverksarbeid. Samarbeidet med nasjonale og lokale myndigheter førte til større etterspørsel etter innsats i flere av landene.

Programmer og prioriteringer

En ukeskonferanse for pedagoger i fem

afrikanske programland ble holdt i Burundi i januar 2003. Det ga en verdifull mulighet til å utveksle erfaringer og se på temaer av felles interesse.

«Bro inn i skolen»

10–13-åringene uten eller med lite skolegang ble prioritert i de fleste programmene. Etter 8–12 måneder gjennomgikk elevene en test i lese- og regneferdigheter. De fleste kom inn i 3. klasse i den offentlige skolen. Eksempler på slike programmer er Teacher's Emergency Package (TEP) som brukes i Angola, Burundi og DR Kongo, og Rapid Response Education Programme (RREP) som ble utviklet i Sierra Leone og nå brukes i Liberia.

Om eller hvor lenge elevene fortsetter i skolen avhenger av mange forhold, ikke minst foreldrenes evne til å betale lærerlønn eller utstyr som kreves. Eksempler på bidrag som kan sikre fortsatt skolegang, er skolemåltider, uniform og skolepenger i et ekstra år.

«Snarvei-programmer»

En løsning for barn over ti år som har gått glipp av skolegang, er et treårsprogram som gjennomgår seks års pensum. Undervisningsministeriet i Sierra Leone utviklet et slikt program, Complimentary Rapid Education for Primary Schools (CREPS) i samarbeid med UNICEF, og Flyktningerådet gjennomførte programmet i sine tre prosjektdistrikter. I 2003 var 12 000 barn og 320 lærere med i tiltaket. Basert på behov og ekstern evaluering av TEP-programmet i DR Kongo i 2003 besluttet Program for Education in Emergencies and Reconstruction (UNESCO-PEER) i samarbeid med kongolesiske pedagoger og Flyktningerådets lokale pedagogiske stab å utvide TEP-programmet fra ett til tre år, igjen seks år komprimert til tre.

Ungdomsprogram – Youth Pack

Et nytt tiltak for aldersgruppen 14 til 18 år og over, ble startet i Sierra Leone i 2003. Det uformelle ettårsprogrammet er godkjent av myndighetene og består av både alfabetisering og teoretiske temaer og en yrkesrettet del. 100 unge jenter og 100 gutter er med i prøveåret som har vært vellykket og avsluttes i mars 2004.

Liberia signaliserte behov for Youth Pack, og oversettelse til fransk startet høsten 2003 med tanke på tilpasning til Burundi og DR Kongo.

Læreropplæring

Skolering av lærere er en del av alle undervisningsprogrammer, mens det i Nord-Uganda, Georgia og Aserbajdsjan er en hovedaktivitet i samarbeid med lærerskoler, myndigheter og lokale organisasjoner. Kursingen av alle lærere i Gulu-provinsen ble fullført i 2003 og lærerene ble kurset i tverrgående temaer som

læringsmiljø, barnevennlig metodikk, kjønnsrelasjoner, psykososial støtte og fred, menneskerettigheter og konfliktløsning. I Georgia var drama i undervisningen en viktig komponent.

Spesialkursing

Som et ledd i Flyktingerådets innsats mot hiv/aids, ble det i 2003 gjennomført kurs for alle kursledere, for samarbeidspartnere i utdanningssystemet og lokal stab i Nord-Uganda, Burundi, DR Kongo og Georgia, med deltakere fra Armenia og Aserbajdsjan.

Kapasitetsbygging i 2003

Kapasitets- og kompetansebygging er en vesentlig del av Flyktingerådets utfasingstrategi. I tillegg var kurslederne med på trening i Retningslinjer for internt fordrevne, psykososial støtte og hiv/aids-opplæring. Lærere i Sierra Leone er med i en lærerskoles fjernundervisningsprogram for å bli kvalifiserte lærere.

fortsettelse neste side

Foto: UNHCR/Taylor

Hvis ungdom ikke gis muligheten til å lære seg ferdigheter som er nødvendige for å leve produktive og uavhengige liv er det sannsynlig at de vil bidra til neste runde i konflikten.

Foto: Erik Christophersen, FR

På skolebenken i Burundi

FOKUS PÅ PROSJEKTER

Angola

Programmet ble startet i 1995 og var det første landet der Flyktingerådet tok i bruk og tilpasset TEP (Teacher's Emergency Package). Opplegget er lånt av UNESCO-PEER i Nairobi. Prosjektene har gått gjennom flere faser ettersom situasjonen har endret seg i landet.

En utfasing er begynt, og følgende interessante elementer bør nevnes:

- En trepartsavtale mellom Utdanningsministeriet, UNICEF og Flyktingerådet førte til en arbeidsdeling der FRs seks kurslederteam var ansvarlig for all kursing i opp til 12 provinser
- Avtalen innebar også at myndighetene garanterte TEP-lærere arbeid og lønn når de var kurset
- 200 av utdanningssystemets provinsinspektører ble kurset av FR og følger opp TEP-undervisningen og lærerne i sine områder
- FRs kursteam ble bedt om og startet kursing av alle 1. og 2. klasselærere i den ordinære skolen i to provinser, med vekt på metodikk og læringsmiljø
- Ibis, en dansk organisasjon med lang utviklingsrettet utdanningserfaring, inngikk i 2003 et samarbeid med FR i Luanda og er innstilt på gradvis større innsats ettersom FR trekker seg ut – en ideell utfasingssituasjon.

Pakistan

Flyktingerådet ble i 2002 bedt av UNHCR om å ta ansvar for undervisningstilbud i en av leirene for afghanske flyktninger i grenseområdene mellom Pakistan og Afghanistan, fem–seks timers kjøring sørvest for Peshawar. Området

og etableringen var vanskelig, og selve leiren har en dårlig standard. På tross av dette har Flyktningerådets koordinator i samarbeid med pakistanske og afghanske kursledere og lærere klart å skape et meget godt skoletilbud for barna. Noen glimt fra leiren:

- To gutteskoler og to jenteskoler hadde ved utgangen av året 1735 elever og 73 lærere. Det er bare halvparten så mange jenter og kvinner som gutter og menn, men det jobbes stadig med å øke andelen hunkjønn.
- Skolene hadde elever i 1. til 6. klasse og utvider med 7. klasse
- Det offisielt godkjente pensumet for Afghanistan ble innført, og lærerkursene og skolene fikk i 2003 godkjenning av det afghanske konsulatet i Peshawar
- Generelle lærerkurs er holdt for alle lærerne. I tillegg er temakurs i fredsbygging, pedagogikk/metodikk holdt, og fedre, mødre og eldsteråd ble invitert til informasjons- og diskusjonsdager
- Lærerne i leiren er meget interesserte i å reise hjem til Afghanistan for å gå inn i undervisning der, men hittil har det ikke vært mulig for FR å få finansiering til å etablere tilbud i hjemlandet deres.

Talsmanns- og nettverksarbeid Inter-Agency Network for Education in Emergencies (INEE).

Pådrivere for utdanning i krisesituasjoner fra FN-organisasjoner og frivillige humanitære organisasjoner fortsatte sitt gode samarbeid i 2003 gjennom INEE. En ny milepæl ble nådd i og med etableringen av en arbeidsgruppe på utvikling av minimumsstandarder for utdanning i krisesituasjoner. Flyktningerådets utdanningsrådgiver ledet styringsgruppen til INEE i

2003, og påtroppende rådgiver nummer to ble medlem av arbeidsgruppen, som utarbeidet et rammeverk for regionale konsultasjoner i 2004.

Watchlist on Children and Armed Conflict

Flyktningerådet ved utdanningsrådgiveren var medlem av styringskomiteen for dette nettverket i 2002 og 2003. Sekretariatet er basert i New York og driver et intenst lobbyarbeid overfor Sikkerhetsrådet, FN-delegasjoner og regjeringer, med rapporter fra situasjonen i land med konflikt som virkemiddel. Rapporter om DR Kongo og Colombia ble utarbeidet i 2003, og Flyktningerådet var sterkt involvert i den første.

Norske nettverk

Relevante nettverk i Norge er EFA-forumet, ledet av UNESCO-kommisjonen, og Utdanningsforumet ledet av Lærerutdanningens Internasjonale Senter (LINS) med nyttige diskusjoner og erfaringsutveksling.

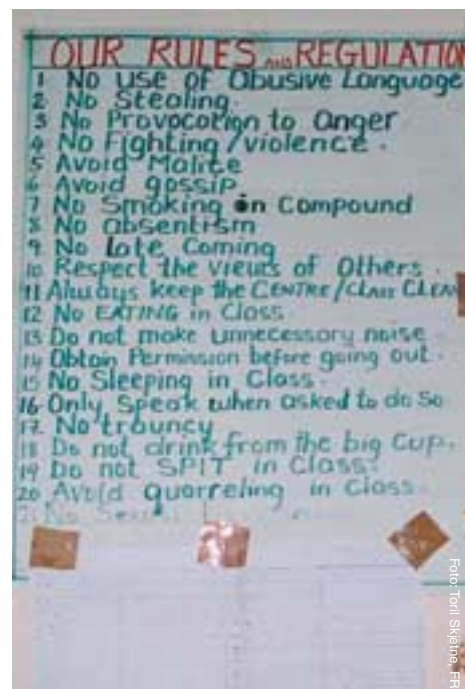
3. HUSLY OG SKOLEBYGG

Mål

- Å ferdigstille håndbok for utsendelse på høring.
- Å gjennomføre arbeidsseminar om byggevirksomhet.
- Å innføre et kartleggingsverktøy for rehabilitering av boliger og skoler.

Håndbøker

I tillegg til hovedhåndboka ble det utarbeidet et teknisk kompendium for Afrika, til bruk på feltkontorene. Den globale prosjektet for minimumsstandarder i nødhjelpssituasjoner, SPHERE, kom i ny

Skolereglement

utgave etter evaluering og revidering. Shelter/husly-delen har gjennomgått en stor forbedring.

Feltbesøk

Rådgiver foretok feltbesøk til Sierra Leone og Liberia med fokus på leiradministrasjon, til Armenia, Aserbajdsjan og Georgia for å gjøre seg kjent med aktiviteter og behov, og til DR Kongo, der Flyktningerådet skulle bygge skoler i Beni, et tilfluktsområde for fordrevne fra konfliktherjede Bunja.

Rapporter om seksuelt misbruk i leirer i Sierra Leone avstedkom kartlegging av administrasjon og ledelse av leirene. Flyktningerådet hadde leiransvar og satte mye inn på å utvikle bedre retningslinjer og rutiner. Dette ga støtet til Camp Management-prosjektet og utviklingen av Camp Management Toolkit. Arbeidet med å lage en toolkit fortsatte i Norge utover året med en egen konsulent. Erfaringene fra Sierra Leone ble videreført til leirene i Liberia, der Flyktningerådet ledet et arbeidsseminar med 50 deltakere, inkludert representanter for myndighetene.

fortsettelse neste side

Skolebyggprosjekt i Burundi...

Foto: FR

Evalueringen av prosjekter i Bosnia-Hercegovina og Kaukasus ble fullført og diskutert.

Seminarer og planlegging

Det ble holdt et totrinns seminar i april. Den første delen handlet om leiradministrasjon, det andre om Flyktningerådets husly/byggevirksomhet.

Mye arbeid ble lagt ned i planlegging av et mulig engasjement i Irak. En leir for 10 000 personer ble skissert i et samarbeid mellom de berørte sektorene på hovedkontoret.

Nettverk

Det er ikke etablert noe eget nettverk for byggeaktiviteter, men rådgiver hadde kontakt med en forskergruppe i Cambridge som arrangerer internasjonale fagseminarer. Også i Norge er det få nettverk på denne sektoren. Et seminar ble imidlertid holdt i Bistandstorgets regi, og arkitektthøgskolen ved NTNU inviterte rådgiver til å holde foredrag for studentene.

FOKUS PÅ PROSJEKTER

Boligforhold for internt fordrevne i kollektivsentre i Aserbajdsjan og Georgia.

Av Aserbajdsjans 575 000 internt fordrevne mennesker bor om lag halvparten i urbane strøk. Mer enn ti år etter krigens slutt er konflikten fortsatt temmelig fastlåst, og det er ennå ingen mulighet i sikte for at de internt fordrevne skal kunne vende tilbake til sine opprinnelige bosteder. Samtidig har myndighetene vært restriktive med å gi de internt fordrevne i urbane strøk mulighet til å integreres; de er en viktig brikke i myndighetenes strategi for å få tilbake de okkuperte områdene. Internt fordrevne er dermed i et vakum; uten mulighet til å vende tilbake og uten mulighet til å velge fullverdig integrering i samfunnet der de er.

Denne situasjonen er også betegnende for Georgia; også her er myndighetene restriktive mht. å åpne for integrering av de internt fordrevne.

De fleste internt fordrevne lever under svært dårlige boforhold, ofte i studenthybelhus og liknende, ment for midlertidig innkvartering. Disse er nå svært nedslitte,

og kapasiteten er helt sprengt. Ofte bor det nå tre generasjoner på ett rom. I Aserbajdsjan har Flyktningerådet siden 1997 arbeidet med rehabilitering av slike kollektivsentre; reparasjoner av tak, elektriske anlegg, vann- og kloakksystemer, rehabilitering av fellesrom som kjøkken, bad og oppganger. Beboerne oppfordres til å delta aktivt i rehabiliteringsarbeidet. Derigjennom tar de i større grad ansvar for vedlikeholdet senere, men ikke minst får de sterkere eierforhold til prosjektet.

De siste par årene har Flyktningerådets arbeid fokusert på å finne mer varige boløsninger også for dem som bor i slike kollektivsentre i urbane strøk. I 2003 ble byggeprosjektene i Armenia, Aserbajdsjan og Georgia evaluert, og en særlig målsetting var å se hvordan varige løsninger i større grad kan oppnås. Det å velge ut kollektivsentre for rehabilitering som i større grad vil gi verdige boforhold, og bl.a. ut fra størrelse er egnet til et mer normalt familieliv, er én modell for dette. En annen er å bygge nye boliger for en del av dem som bor i kollektivsentre, og derigjennom også gi bedre boforhold for de gjenværende. Muligheten for å få en inntekt eller på annen måte selv å brødfø familien, er en vanskelig men viktig del av fordrevnes evne til selv å ta ansvar for sin egen framtid. Disse mulighetene vurderes nøye når prosjekter skal startes opp. Flyktningerådets prosjekt for å styrke de internt fordrevnes menneskerettigheter i tillegg til talsmannsarbeidet er også helt sentrale elementer i arbeidet med å oppnå mer varige løsninger også for dem som bor i kollektivsentre.

Burundi

Flyktningerådet startet i 1996 et husbyggingssprosjekt i Burundi i den nordlige provinsen Kirundo. Formålet med engasjementet er gjennom aktiv deltakelse fra

befolkningens side, inklusive lokale og sentrale myndigheter, å bidra til tilbakevending og fredelig sameksistens. Husbygging og rehabilitering er et middel til samhandling. Forskjellige elementer inngår i prosjektet: bygging av énfamiliehus med tilhørende latrine og det viktigste av husholdningsutstyr, bygging av klasserom, lærerboliger og helsesenter. I tillegg vil Flyktningerådet sørge for at rent drikkevann er tilgjengelig i akseptabel nærhet til alle boligfelt, til skoler og i helsesenteret.

De som vender tilbake til sin landsby arbeider sammen med dem som aldri dro, for å oppnå en bedre tilværelse for alle parter. Flyktningerådet opererer som partner, brobygger og teknisk ekspert, samt bidrar med bygningsmaterialer som ikke kan skaffes lokalt av befolkningen selv. Flyktningerådets rolle innebærer også å sikre at eiendomsspørsmål for dem som har vendt tilbake løses slik at juridiske problemer ikke oppstår i etterkant. Flyktningerådet er eneste nordiske organisasjon i landet og er også den eneste som fokuserer direkte på internt fordrevnede denne type program.

Flyktningerådet samarbeider direkte med lokale lag og stiftelser som arbeider med og for samme målgruppe. Arbeidet

foregår i flere provinser i Burundi. Alle grenser til Tanzania, har vært sterkt berørt av krigen og har en stor andel internt fordrevne og en økende mengde mennesker som har vendt tilbake fra nabolandet. Det planlegges nå å tilby enlige mindreårige en basisopplæring i tradisjonelle yrker og en allmenn opplæring via lokale partnere. Dette dreier seg om ungdommer som til vanlig omtales som gatebarn.

4. INFORMASJON, RÅDGIVNING OG JURIDISK ASSISTANSE ANG. TILBAKEVENDING (ICLA)

I 1995 startet Flyktningerådet prosjektet Informasjon og rådgivning om tilbakevending (INCOR) i Norge. Året etter ble Rettshjelpsprosjektet (CRP) igangsatt i det tidligere Jugoslavia med tilbud om rettshjelp for flyktninger, internt fordrevne (IDPs) og etniske minoritetsgrupper som sto i fare for å bli drevet på flukt på nytt. Dette kjerneområdet ble utviklet på grunnlag av erfaringene fra dette arbeidet.

Mål

- Å bidra til et best mulig grunnlag for flyktninger og internt fordrevne til å ta en avgjørelse om tilbakevending, med vekt på varige løsninger.
- Å overvåke tilbakevending og identifisere konflikter eller problemer som de som vender tilbake møter.
- Å ta opp rettslige hindringer for tilbakevending og langsiktig reintegrering.
- Å systematisk dokumentere problemområder og bidra med forslag til løsninger.

For informasjons- og rådgivningskomponenten bekrefter ofte nye prosjekter nok en gang de bekymringene som de som vurderer å vende tilbake, har til felles. Det som flyktninger og internt fordrevne er mest opptatt av, er sikkerhetssituasjonen i hjemlandet og på hjemstedet – og spesielt med henblikk på forholdene i lokalsamfunnet eller i landsbyen. Et annet viktig forhold er den økonomiske situasjonen, som adgang til jord og egen bolig og mulighet for arbeid. Der hvor sikkerhet og en velbegrunnet frykt for forfølgelse pr. definisjon er årsaken til flukt, blir også økonomiske hensyn viktigere når tilbakevending skal vurderes.

I enkelte land hvor Flyktningerådet har opprettet ICLA-prosjekter, er tilbakevending fortsatt vanskelig eller umulig på tross av at det tidligere har vært håp om at situasjonen skulle bedre seg. I 2003 så Flyktningerådet behovet for å vurdere hjelp også i forhold til lokal integrering av flyktninger eller gjenbosetting av internt fordrevne.

Nye prosjekter i flere land bekrefter på nytt erfaringene fra det tidligere Jugoslavia – å få tilbake eiendom er det viktigste spørsmålet som ofte krever

fortsettelse neste side

...og her er skolen ferdig.

Foto: FR

juridisk bistand. Når flyktninger og internt fordrevne drives på flukt, tar andre ofte over deres jord og hus mens de er borte. Når den opprinnelige eieren vender tilbake, særlig etter mange år, kan den som har tatt over nekte å flytte, kanskje fordi han ikke har noe annet sted å flytte til, eller han kan forlange godtgjørelse for utgifter i forbindelse med vedlikehold eller utbedringer, eller på grunn av innsats i tilknytning til jorda – hvem har krav på neste innhøsting? Bolig- og jordeiendom blir ofte brikker i politisk manipulering, korrupsjon eller annet misbruk, særlig i tilknytning til de maktkampene som opprinnelig forårsaket konflikt og flukt. Flyktningerådet har klart å kombinere juridisk bistand med boligprosjekter, blant annet når bolig er blitt ødelagt av krig eller væpnet konflikt.

I flere land har Flyktningerådet erfart behovet for hjelp i sammenheng med å skaffe til veie identitetspapirer eller annen offentlig dokumentasjon. Flyktninger og internt fordrevne er særlig utsatt for diskriminering eller brudd på grunnleggende menneskerettigheter – som skolegang for barn – hvis de ikke kan bevise sin identitet. I andre sammenhenger trengs dokumenter for å gjøre krav på utbetaling

av pensjon, arv av jordeiendom eller eiendeler etter slektninger som er døde på flukt, eller rettigheter for barn som er født i eksil.

FOKUS PÅ PROSJEKT

På tvers av grenser, Serbia og Kroatia

Savo B., etnisk serber (69 år), ble født og var bosatt i Kroatia (kroatisk statsborger); på grunn av krigen flyktet han i 1995 til det tidligere Jugoslavia og fikk flyktningstatus i Serbia. Savo B. fikk juridisk bistand av Rettshjelpsprosjektet i Serbia.

I juli 2003 avga imidlertid den serbiske flyktningkommisæreren en kjennelse som opphevet Savos flyktningstatus fordi han hadde fått kroatisk identitetspapirer og hadde begynt å motta pensjon fra det kroatisk pensjonsfondet. Savo B. anket kjennelsen inn for det serbiske innenriksdepartementet. Så langt har det ikke skjedd noe i saken.

Savo B. eier et hus i området han kommer fra (Novska, Kroatia), som ble okkupert mens han var borte etter tillatelse fra de kroatisk myndighetene. Den midlertidige beboeren er etnisk kroat fra Bosnia-Hercegovina (kroatisk statsbor-

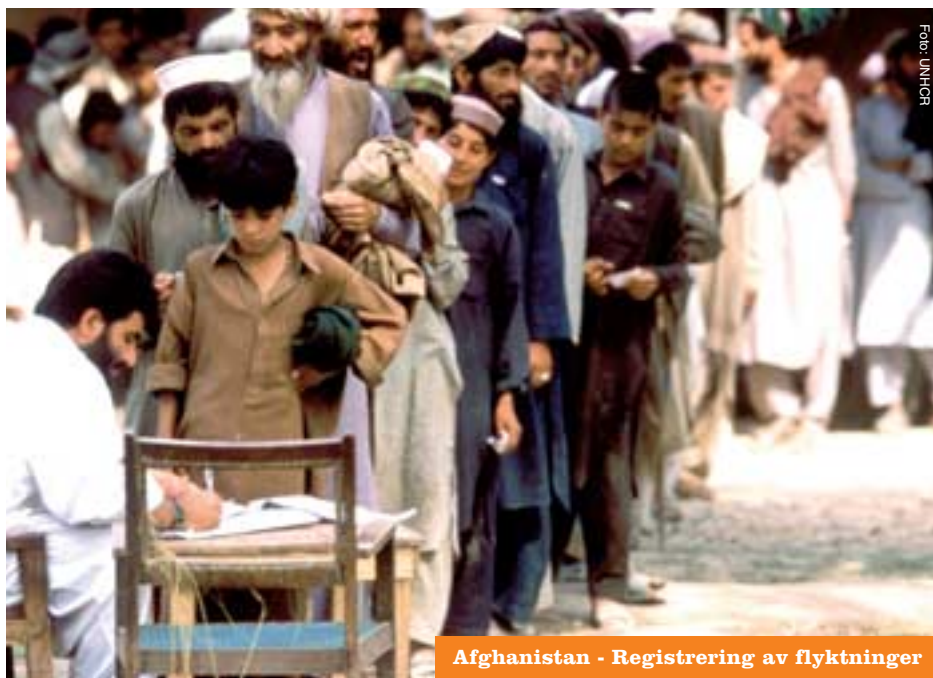
ger), som flyktet fra Bosnia-Hercegovina på grunn av krigen og bosatte seg i Kroatia.

Savo B. framsatte krav overfor relevante myndigheter om å få tilbake eiendommen straks den første offentlige instansen for å få tilbake eiendom (Boligkommisjonen) var blitt opprettet av «Programmet for tilbakevending til Kroatia», som ble opprettet i juni 1998.

I september 1998 utstedte Boligkommisjonen i Novska en «positiv» kjennelse. Betingelsen for få tilbake huset var at staten skaffet annen bolig til den midlertidige beboeren.

Savo B. dro ofte til Novska for å få rede på hvordan det gikk med saken. Boligkommisjonen hevdet gang på gang at den ikke var i stand til å finne annen bolig til den personen som midlertidig hadde bodd i Savos hus. Når Savo B. insisterte på at han ville vende tilbake til Kroatia så snart som mulig, var Boligkommisjonens råd at han måtte finne et sted han kunne leie eller ordne det slik at han kunne bo i et kollektivsenter i Kroatia.

Etter å ikke ha kommet noen vei gjennom administrative kanaler, framsatte Savo B. i april 1999 krav gjennom Novska byrett om få tilbake eiendommen sin. I en kjennelse i juni 1999 avviste retten kravet på det grunnlaget at en rettsprosedyre ikke er en egnet mekanisme til å vurdere krav fra flyktninger om å få tilbake eiendom, og han bli henvist tilbake til Boligkommisjonen. Savo B. klaget kjennelsen inn for Sisak lagmannsrett som bekreftet byrettens vedtak i juli 1999, da den hevdet at klagen ikke var rettslig begrunnet. I april 2000 sendte Savo B. en anmodning til Høyesterett i Zagreb om å se på saken på nytt, og i januar 2002 ble denne anmodningen avvist av Høyesterett. I april 2002 klaget Savo B. til slutt saken inn for Den konstitusjonelle domstolen i

Afghanistan - Registrering av flyktninger

Kroatia, og så langt har det ikke skjedd noe mer i saken.

Åtte år etter at krigen i Kroatia sluttet, er Savo B. fortsatt uten tilgang til sin eiendom i Kroatia, han kan ikke vende tilbake med sikte på en varig løsning i hjemlandet, og i juli 2003 mistet han sin flyktningstatus i Serbia.

Selv om det er gått mer enn sju år siden den væpnede konflikten ble avsluttet, er mange mennesker på flukt, hovedsakelig etniske serbere, fortsatt overfor problemer av juridisk og administrativ art i forsøket på å få tilbake sine privateide tidligere hjem i Kroatia. Selv om kroatiske myndigheter i mellomtida har vedtatt nye forskrifter, fortsetter de å sette de midlertidige beboernes interesser foran eiernes interesser. De midlertidige beboerne har rett til å bruke eiendommen inntil de er skaffet annen bolig. I mellomtida er eierne fratatt retten til få tilbake egen eiendom.

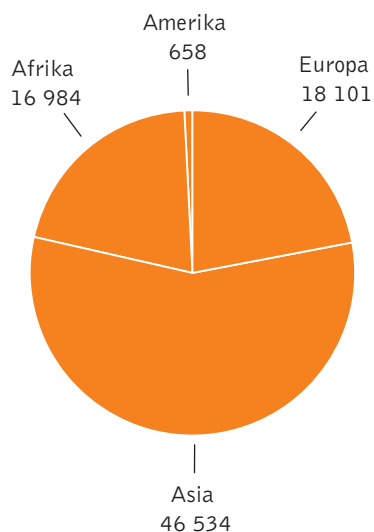
Høy beredskap

Den største enkeltinnsatsen i 2003 var sekondering av personell i forbindelse med krigen i Irak. Flyktningerådet bisto med over 40 personer innen ulike fagområder, for å støtte opp om FN-s i arbeid i og i landene rundt Irak. Mange av disse ble rekruttert, kurset og sendt ut på svært kort varsel og viste Flyktningerådets evne til raskt å respondere på de behov FN og andre oppdragsgivere melder.

Samarbeid med internasjonale og norske partnere

Flyktningerådet hadde i 2003 samarbeid-savtale om sekondering av nødhjelpspersonell med følgende FN-organisasjoner: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), FNs kontor for koordinering av humanitære saker (OCHA), FNs barnefond (UNICEF), Verdens matvareprogram (WFP), Verdens helseorganisasjon (WHO), FNs organisasjon for undervisning, vitenskap, kultur og kommunikasjon (UNESCO), FNs utviklingsprogram (UNDP). I tillegg har Flyktningerådet avtale med Internasjonal organisasjon for migrasjon (IOM), og en avtale med United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA) som ble signert i desember 2003. Flyktningerådet signerte også i 2003 en spesial-

Sekondering pr. kontinent (mill. kr)

FLYKTINGERÅDETS BEREDSKAPSTYRKER

Flyktningerådet arbeidet i 2003 med fire forskjellige beredskapsstyrker:

NORSTAFF

er en bredt anlagt beredskapsstyrke som består av mer enn 300 kvinner og menn fra 25 yrkeskategorier. Målet med NORSTAFF er å bidra med ekspertpersonell som kan reise ut på kort varsel for å delta i internasjonale nødhjelpsoperasjoner. NORSTAFF-styrken benyttes i stor grad til FN-opdrag, men også i spesialoppdrag for andre oppdragsgivere.

NORSTAFF utgjør personellkomponenten i Utenriksdepartementets system av varer og tjenester til nødhjelpsformål: Norwegian Emergency Preparedness System (NOREPS)

NORAFRIC

består av afrikansk personell og hadde ca. 60 medlemmer fra ulike yrkeskategorier ved utgangen av 2003. Styrken benyttes til samme type oppdrag som NORSTAFF-styrken.

NORDEM

er en spesialstyrke med oppdrag knyttet til demokratisering og menneskerettigheter. NORDEM har 250 medlemmer og er et samarbeidsprosjekt mellom Flyktningerådet og Norsk senter for menneskerettigheter ved Universitetet i Oslo.

UNHCR International Roster

er en spesialiststyrke opprettet i 2000 bestående av 25 tidligere UNHCR-ansatte med bred felterfaring. Styrken brukes av UNHCR i en akutfase der kunnskaper om UNHCRs rutiner er nødvendige.

avtale med WHO om sekondering av sikkerhetspersonell.

I tillegg til FN-opdragene sekonderte også Flyktningerådet personell til flere internasjonale observatørstyrker, gjennom avtaler med Utenriksdepartementet: Temporary International Presence in Hebron (TIPH), Sri Lanka Monitoring

Mission (SLMM) og Joint Military Commission (JMC) i Sudan.

Sekondering gjennom beredskapsstyrken NORDEM foregår i samarbeid med Norsk senter for menneskerettigheter. De viktigste internasjonale samarbeidspartnere for NORDEM-styrken var European Union Monitoring Mission

Foto: Monika Olsén, FR

Wilson Camp utenfor hovedstad

Land hvor Flyktingerådet ga personellbistand 2003

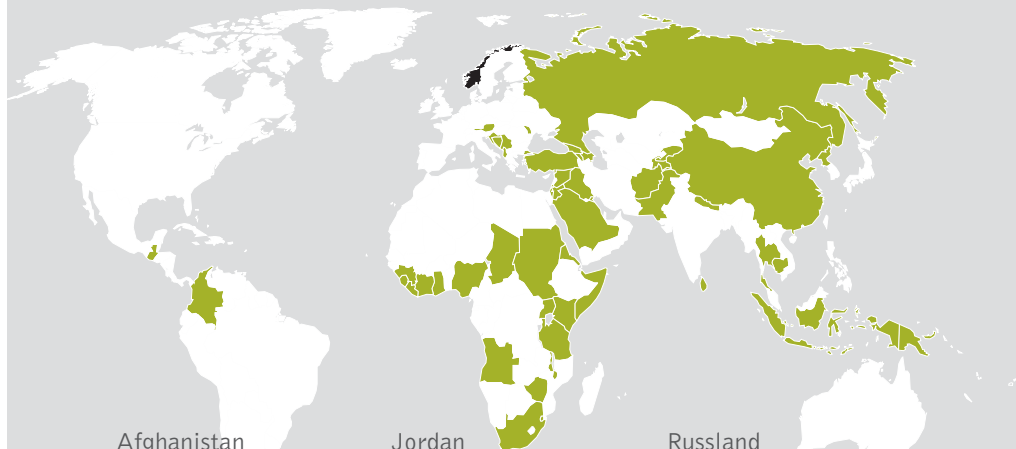
(EUMM), Organisation for the High Representative in Bosnia-Herzegovina (OHR), Office for Democratic Institutions and Human Rights ODIHR), Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) og United Nations Mission in Kosovo (UNMIK).

Rekruttering og opplæring

I 2003 ble det rekruttert 41 nye medlemmer til NORDEM. Ordinær årlig rekruttering til NORSTAFF og NORAFRIC ble utsatt til 2004, i påvente av en grundigere evaluering av personellbehovet. Irakkriegen medførte imidlertid et stort behov for FN-personell. Flyktingerådet iverksatte derfor en egen rekrutteringsrunde til Irak som resulterte i 30 nye medlemmer i styrken og over 40 nye oppdrag. Dette var et omfattende arbeid, som stilte store krav til organisasjonens evne til å bidra med en uventet stor gruppe godt kvalifisert personell på svært kort varsel.

Det ble avholdt basiskurs for nye medlemmer i NORDEM og NORSTAFF. I tillegg deltok medlemmer av styrkene på en rekke nasjonale og internasjonale kurs, deriblant: tverrfaglig workshop arrangert av Forsvarets kompetansesenter for internasjonal virksomhet (FOKIV) med temaet Disarmament, Demobilization and Reintegration (DDR), OCHA Standby Partner Orientation Course, OCHA

fortsettelse neste side

Afghanistan	Jordan	Russland
Albania	Jugoslavia	Rwanda
Angola	Kambodsja	Sierra Leone
Armenia	Kenya	Somalia
Aserbajdsjan	Kina	Sri Lanka
Bosnia-Herzegovina	Kirgisistan	Sudan
Colombia	Kosovo	Swaziland
Kypros	Kroatia	Syria
Elfenbeinskysten	Kuwait	Sør-Afrika
Eritrea	Liberia	Tadsjikistan
Forente arabiske emirater	Makedonia	Tanzania
Georgia	Malawi	Tsjad
Ghana	Moldova	Thailand
Guatemala	Nederland	Tyrkia
Guinea	Nepal	Uganda
Indonesia	Nigeria	Zimbabwe
Irak	Nord-Korea	Østerrike
Israel/Palestina	Pakistan	
	Papua Ny-Guinea	

Personellbistand som er påbegynt og/eller avsluttet i 2003 medregnet oppdrag som begynte i september 2002 og strakk seg til mars 2003.

Totalt antall 350 fordelt på følgende organisasjoner:

UNHCR (FNs høykommissær for flyktinger)	29
UNICEF (FNs barnefond)	26
OCHA (FNs kontor for koordinering av humanitære saker)	25
WFP (Verdens matvareprogram)	39
UNESCO (FNs organisasjon for undervisning, vitenskap, kultur og kommunikasjon)	2
UNDP (FNs utviklingsprogram)	1
WHO (Verdens helseorganisasjon)	2
SLMM (Sri Lanka Monitoring Mission)	54
TIPH (Temporary International Presence in Hebron)	50
OSSE (Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa)	78
ANDRE	44

Monrovia i Liberia huser 34 000 mennesker

Emergency Field Coordination Training (EFCT), UNHCRs Workshop on Emergency Management (WEM) og WFPs Emergency Response Training (ERT).

GENÈVE-KONTORET

Global IDP Project

Global IDP Project er verdens eneste, fullstendige informasjonskilde om fordrevne som er forårsaket av konflikter. Prosjektet driver også opplæring i FNs retningslinjer for internt fordrevne og talsmannsarbeid for internt fordrevne. Prosjektet har vært i drift siden 1998 da UN Inter-Agency Standing Committee (IASC) ga Flyktningerådet i mandat å utvikle og vedlikeholde en Global IDP Database. Siden da har prosjektet blitt en hovedkilde til informasjon og et senter for ekspertise på internt fordrevne (IDPs).

Global IDP Database

Databaseteamet hadde i 2003 en ramme på fem årsverk, i tillegg til databasekoordinatoren. I løpet av året publiserte teamet 53 oppdaterte landprofiler. I tillegg ble det utgitt nye profiler av internt fordrevnes situasjon i Den sentralafrikanske republikk, Nepal og Turkmenistan. Gjennom landprofilene hadde man ved årets slutt tilgang på i alt 7000 relevante dokumenter. Positive tilbakemeldinger fra bru-

kere bekrefter at arbeidet med å øke kvaliteten på landanalysene har gitt resultat.

Det ble i løpet av året lagt stor vekt på nettverksbygging både i konfliktland og med globale institusjoner. E-post, Internett, telefon og møter i Genève er fremdeles de viktigste informasjonskanalene, men prosjektet foretok også åtte besøk i konfliktland. Møter med lokale organisasjoner og besøk til konfliktområder i Afghanistan, Jordan (Irak), Nepal, Sudan, Nigeria, Uganda og Zimbabwe ga tilgang til unik informasjon, bedre forståelse av den politiske dynamikken og tilrettelagt for etablering av langsiktige informasjonsnettverk. Prosjektets samarbeid med Flyktningerådets kontor i DR Kongo åpnet viktige informasjonskanaler.

I tillegg til landprofilene analyserer prosjektet også IDP-situasjonen på regionalt og globalt nivå. Det publiseres en årlig global oversikt. Regionale organisasjoner i Afrika (IGAD) og Europa (OSSE) inviterte prosjektet til å presentere sine regionale analyser på konferanser i Khartoum og Warszawa.

Databasen blir regelmessig brukt av alle sentrale internasjonale aktører som arbeider med internt fordrevne. FN's representant for internt fordrevne bruker aktivt informasjonen som kan lastes ned fra prosjektets hjemmeside, og databaseteamet utarbeider i tillegg spesielle bakgrunnsdokumenter i forkant av represen-

tantens landbesøk. Bruken av databasen økte i løpet av 2003 med 60%.

Beskyttelse og opplæring

I 2003 gjennomførte Global IDP Project 15 workshoper på opplæring i FN's retningslinjer for internt fordrevne i Afghanistan, Uganda, DR Kongo, Burundi, Jordan, Nepal og Nigeria. Inkludert seks måneders feltbasert opplæring i østlige områder av DR Kongo, i samarbeid med Flyktningerådets feltkontor i Goma. På en enestående måte bidro workshopene til å føre sammen lokale myndigheter, nasjonale og internasjonale NGOer og internt fordrevne. Workshopene fokuserte på kompetansebygging og på forbedret reaksjonsevne i forhold til behovene for beskyttelse og hjelp blant internt fordrevne på lokalt plan. Workshopene ble organisert sammen med lokale partnere, noe som sikret mangesidig deltakelse og forpliktelse i forhold til workshopenes målsettinger.

Flere tiltak der beskyttelse har stått i sentrum, har blitt gjennomført. Prosjektet ga bidrag til hovedkontorets utvikling av en strategi for å systematisere beskyttelse i Flyktningerådets landprogram og ved hovedkontoret, og til å ferdigstille en opplæringsmodul på beskyttelse.

Talsmannsarbeid og offentlig informasjon

Global IDP Project utviklet og gjennom-

FLYKTINGERÅDET I NORGE

Kompetansesenteret

Flyktningerådet utvikler spesialtilpassede tilbud innen diverse flyktningrelaterte temaer med forelesere og kursavviklere som har omfattende internasjonal erfaring fra områder i verden med mennesker på flukt. Kompetansesenteret ble opprettet i 2003 og tilbyr sine kurs og seminar til høyskoler og universitet, Utenriksdepartementet, Forsvaret, UDI/UNE, flyktningarbeidere i mottak, kommuner og andre instanser.

INCOR (INformation and COunselling on Repatriation)

INCOR-prosjektet i Flyktningerådet tilbyr informasjon og rådgivning om tilbakevending til flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag. INCOR-prosjektet har eksistert siden 1995, og har solid kunnskap om hva som er viktig for dem som vurderer å vende tilbake til hjemlandet fra Norge.

Informasjon

Flyktningerådets talsmannsarbeid favnet vidt i 2003. Situasjonen i DR Kongo og Tsjetsjenia, internt fordrevne i Europa, palestinske flyktnings rettigheter og hurtigbehandling av asylsøknader i Norge var bare noen av temaene Flyktningerådet valgte å legge vekt på. Flyktningerådet nyter stor anerkjennelse for det operative arbeidet i felt. Imidlertid ønsker organisasjonen å gjøre seg sterkere gjeldende utenfor bistandsmiljøet; som en modig talsmann for verdens flyktninger og internt fordrevne og en spennende og synlig aktør i samfunnsdebatten, ikke minst i massemedia.

Foto: A. Denevad, Global IDP Project

Rollespill under kurs arrangert av Global IDP Project i Uganda.

førte en ny talsmanns- og kommunikasjonsstrategi i 2003. Dette innebar en lang rekke ulike aktiviteter og initiativer. Prosjektet styrket talsmannsaktivitetene i forhold til de enkelte land ved mer aktiv bruk av databasens analyser av internt fordrevnes situasjon. Strukturen, stilen og formatet på kortversjonen av landprofilene ble ytterligere forbedret for å gjøre dem lettere tilgjengelige for leserne. Pressemeldinger ble sendt ut samtidig som landprofilene ble ferdigstilt, for å informere om hovedfunn og de viktigste utviklingstrekkene på en medievennlig måte. Dette viste seg å være meget vellykket ved at media nasjonalt og internasjonalt i større grad rettet oppmerksomheten både mot situasjonen for internt fordrevne og databasen.

På regionalt nivå fokuserte prosjektet på arbeidet for å styrke OSSEs rolle i forhold til internt fordrevne. En rapport om intern fordrivelse i OSSE-området ble produsert og lansert under et møte som

ble organisert i forbindelse med OSSEs årlige menneskerettighetskonferanse i Warszawa. Rapporten fikk mye medieoppmerksomhet. Som del av denne talsmannskampanjen skrev prosjektet et åpent brev til alle OSSE-delegasjonene og publiserte en artikkel i et magasin som dekker OSSE-saker. Kampanjen var vellykket ved at den bidro til å skape et momentum som resulterte i at OSSEs ministerråd i sitt møte i desember 2003 besluttet å anerkjenne FN's retningslinjer for internt fordrevne (Guiding Principles on Internal Displacement) og dermed redegjorde for at organisasjonen kan involvere seg mer systematisk i problemet med intern fordrivelse.

På globalt nivå startet prosjektet arbeidet med å produsere den årlige oversikten over trender og utviklingstrekk innen intern fordrivelse. En vellykket presentasjon av denne rapporten fant sted i februar 2004.

Genève liaisonkontor

I 2003 var de viktigste oppgavene for liaisonkontoret i Genève å representere og profilere Flyktningerådet i internasjonale humanitære fora og å ytterligere styrke forholdet til FN, først og fremst UNHCR og OCHA. Mye arbeid ble lagt ned i å profilere Flyktningerådets politikk og prioriteringer internasjonalt, med særlig vekt på internt fordrevne og beskyttelse. Dessuten ble det fokusert på å bidra til å integrere talsmannsarbeid og beskyttelse i Flyktningerådets aktiviteter, samt å styrke kontakten og samarbeidet mellom Flyktningerådet i Genève, i Oslo og i felt.

Flyktningerådet deltok gjennom hele året aktivt i de humanitære og flyktningpolitiske prosessene i Genève, med spesiell vekt på UNHCR og IASC. Som ICVAs fokus for internt fordrevne i Inter-Agency Standing Committee (IASC) var Flyktningerådet en sentral aktør i forhold til å bidra til å utvikle og forbedre den internasjonale respons på situasjonen for internt fordrevne. Dette arbeidet dreide seg både om å utføre analyser, forsøke å påvirke sentrale beslutningstakere i FN-systemet, donorer og kollegaer i NGOer, og å arrangere og lede møter om viktige aspekter ved intern fordrivelse.

Flyktningerådet har utviklet et sterkt og konstruktivt forhold til UNHCR og holdt tett kontakt med mange avdelinger i denne organisasjonen gjennom 2003. Det er en viktig årsak til at Flyktningerådet ble valgt til rapportør for de årlige konsultasjonene mellom UNHCR og NGOer under årets formøte før årsmøte i UNHCR. Flyktningerådet har også styrket forholdet til mange NGO-kollegaer i Genève, med særlig vekt på samarbeid og koordinering gjennom effektiv bruk av ICVAs rolle og posisjon.

Tilbakevending

INCOR-prosjektet (INformation and COunselling on Repatriation) videreførte i 2003 tilbudet om individuell informasjon og rådgivning til flyktninger i Norge som vurderer å vende tilbake til sitt hjemland. INCOR har vektlagt utadrettet virksomhet med gjennomsnittlig ett eksternt foredrag eller dialogmøte pr. uke, med flyktningarbeidere eller flyktninggrupper som målgrupper. Vi har hatt et ekstra fokus på Irak og Somalia, med hjemlandsreiser og mye kontakt med irakere og somaliere i etterkant av reisene.

Mål for INCOR i 2003:

- Å bidra til at flyktningers beslutning om tilbakevending er velfundert
- Å bidra til at enslige mindreårige får et mer avklart forhold til sin framtid, enten den er i Norge eller hjemlandet
- Å øke kompetansen om tilbakevending blant flyktningarbeidere og i hjelpeapparatet til enslige mindreårige i Norge

Virkemidler:

- Individuell rådgivning og informasjon på telefon og i møter
- Informasjons- og dialogmøter med flyktninggrupper
- Foredrag for flyktningarbeidere, mottaksansatte, barnevern m.fl.
- Utgivelse av fire numre av «Veien videre. Et blad om tilbakevending»
- Informasjonsinnhenting i flyktingenes hjemland

Som et utviklingsprosjekt ble målgruppen utvidet til også å omfatte enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger. INCOR har jobbet opp mot hjelpeapparatet så vel som mot de mindreårige selv på mottak og i kommuner. Bekjentgjøring av prosjektet, samling og formidling av erfaringer med hjemlandsorientert arbeid og prosjektutvikling har vært fokus. I tillegg har vi satt fokus på konkrete hjemlandstiltak som besøksreiser, deriblant i samarbeid

med Redd Barna og Flyktning- og innvandreretaten i Oslo.

FOKUS PÅ PROSJEKTLAND

Afghanistan

Taliban-regimets fall i 2002 resulterte i en storstilt tilbakevending av afghanske flyktninger fra nabolandene Pakistan og Iran. Ifølge tall fra FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR), vendte nesten 1,8 millioner afghanere tilbake til hjemlandet i 2002 - hovedsakling fra Iran, Pakistan og De sentralasiatiske republikkene. Samtidig returnerte ca 2 – 300 000 internt fordrevne afghanere til hjemmene sine. Forrverringen av den økonomiske situasjonen i landet, kombinert med en stadig dårligere sikkerhetssituasjon i mange regioner og mangel på grunnleggende fasiliteter forble hovedhindringene for tilbakevending. Som en følge av dette gikk tallet på tilbakevendte flyktninger betydelig ned i 2003 (390 000 ifølge UNHCR pr. 15.08.03). Videre kunne mange av de som reiste tilbake ikke

Foto: UNHCR

Afghanske flyktninger som ønsker å reise hjem registreres på Takhta Baig Repatriation Center nær Peshawar.

Foto: FR

bosette seg i sine opprinnelige hjem, noe som førte til at antallet internt fordrevne økte i Afghanistan. Ved slutten av 2003, ble det anslått at omkring 5 million afghanere fortsatt var internt fordrevet eller levde i eksil, de fleste i nabolandene Iran og Pakistan.

Angola

Fredsavtalen førte til at ca. 800 000 internt fordrevne og ca. 80 000 flyktninger i nabolandene spontant vendte tilbake til sine hjemsted. I juni 2003 startet FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) sitt program med organisert frivillig tilbakevending av angolanske flyktninger i Zambia, Den demokratiske republikken Kongo og Namibia. I løpet av perioden

juni til november hjalp UNHCR ca. 40 000 angolanere å vende hjem.

I tillegg vendte en del flyktninger tilbake spontant. For disse var det et stort problem at de ikke fikk den hjelpen de trengte og at hjelpen ble ujevnt fordelt slik at grupper av dem som spontant hadde reist hjem, sto i fare for å bli marginaliserte. Totalt med både organisert og spontan retur vendte ca. 200 000 angolanere tilbake fra nabolandene fra midten av 2002 av. Majoriteten av de ca. 300 000 gjenværende flyktningene ønsker å vende hjem.

Burundi

Av de ca. 600 000 burundiske flyktningene som levde i eksil i Tanzania, kom 82 000 tilbake i 2003 – 37 000 med

hjelp av UNHCR og 45 000 på egen hånd. Regjeringen i Tanzania økte presset på flyktningene for å reise hjem. Dette kombinert med en forverret sikkerhets-situasjon i vertslandet førte til at mange vendte hjem uten at sikkerheten i Burundi var god nok eller at forholdene lå til rette for å ta imot dem. Mange av de hjemvendte ble på nytt fordrevne, denne gangen i eget land, spesielt i og rundt hovedstaden Bujumbura.

Kunnskap og kompetanse

Kompetansesenteret i Norge

Flyktningerådets styre besluttet høsten 2002 å utrede hvordan organisasjonens forankring i Norge kunne styrkes. Utredningen viste at alle nivå i mottaks- og integreringsfeltet i Norge ønsket Flyktningerådets feltbaserte kompetanse for å sikre et helhetlig flyktningperspektiv i arbeidet. Utredningen kartla også behovet for kompetanseheving i Flyktningerådet. Målene for kompetansesenteret, som ble opprettet i mars 2003, ble derfor tosidig: å styrke Flyktningerådet som kompetanseorganisasjon og å sikre at denne kompetansen ble overført til den norske arenaen.

Kompetansesenterets eksterne aktiviteter baserer seg på ulike typer opplærings-tilbud som utvikles i dialog med målgruppen. Samarbeidet med UDI om utvikling

av opplæringsmateriell og gjennomføring av en serie forelesninger med temaet «et helhetlig flyktningperspektiv» har vært særlig viktig. UDIs evaluering av kompetansesenterets bidrag bekrefter at vår kompetanse har stor relevans for ansatte i mottaks- og integreringsfeltet.

UDI finansierer også kompetansesenterets pilotprosjekt som har som målsetting å utvikle en modell for rekruttering og opplæring av informatører med erfaring fra internasjonalt flyktningarbeid til forelesere på UDI-initierte kurs i tverrkulturell forståelse. For å styrke organisasjonens kapasitet til faglig fornying har Flyktningerådet bl.a. inngått avtale med Høgskolen i Stavanger (HiS) om kompetanseutveksling. HiS har studietilbud til og med doktorgradsnivå i samfunnsplanlegging med fokus på internasjonal sivil kri-

sehåndtering. For å styrke Flyktningerådet som kompetanseorganisasjon har senteret utviklet et flyktningfaglig grunnkurs for alle ansatte i Flyktningerådet. Videre har vi gjennomført to opplæringsprogram basert på dette kurset for nasjonalt ansatte i Aserbajdsjan/Georgia og Pakistan/Afghanistan. Evalueringene av opplæringstilbudene både ved hovedkontoret og i felt er svært positive og gir et godt grunnlag for det videre arbeidet.

FOKUS PÅ PROSJEKTER I UTLANDET

Kaukasus

De siste ti års innsats innenfor husly og boliger var gjenstand for en omfattende intern evaluering. Erfaringer ble oppsummert, og anbefalinger for videre satsing på området ble gitt i en fylldig rapport.

Seminar om kvinners rettigheter og AIDS i Burundi

Foto: FR

Foto: Teril Skjerve

Plakat tegnet av elever fra Flyktningerådets hiv/aids undervisning i Sierra Leone.

Kontorene i Kaukasus laget i samarbeid med Genève-kontoret en rapport om lokale myndigheters politikk overfor internt fordrevne. Rapporten fikk stor oppmerksomhet på OSSEs møte om menneskerettigheter i CIS-landene (Commonwealth of Independent States).

Burundi

I 2003 ble det gitt støtte til lokale organisasjoner som hadde fokus på kvinner og/eller personer med hiv/aids. Som et ledd i opplæringen om internt fordrevnes rettigheter og om hvordan disse kan ivaretas og styrkes ble det arrangert 11 seminarer i like mange provinser. Målgruppen var flyktninger og internt fordrevne selv, myndighetene og deres samarbeidspartnere samt den burundiske hæren og politiet.

To seminarer, hvorav ett om kvinners rettigheter, ble holdt i hovedstaden Bujumbura i samarbeid med Flyktningerådets kontor i Goma.

Den demokratiske republikken Kongo

Fra mars til september deltok Genève-kontorets informasjonsansvarlige for Great Lakes-regionen i oppstarten av vårt rettighetsprosjekt i DR Kongo. Hennes direkte deltakelse hadde stor overføringsverdi og la grunnlaget for et godt planlagt og etterspurt prosjekt med fokus på å spre informasjon om internt fordrevnes rettigheter og, ikke minst, følge opp konkrete beskyttelsestiltak på så vel lokalt som nasjonalt plan.

Uganda

I november arrangerte rådgivnings- og rettshjelpsprosjektet, i samarbeid med Flyktningerådets Genève-kontor, flere seminarer om internt fordrevnes rettigheter. Seminarene ble holdt i Gulu og Kitgum, og spesielt inviterte var leirledere, kvinne-representanter og lokale myndigheter.

Talsmannsvirksomhet og kommunikasjon

Uredd talsmann – synlig aktør

Flyktningerådets talsmannsarbeid favnet vidt i 2003. Situasjonen i DR Kongo og Tsjetsjenia, internt fordrevne i Europa, palestinske flyktnings rettigheter og hurtigbehandling av asyløknader i Norge var bare noen av temaene Flyktningerådet valgte å legge vekt på. Flyktningerådet nyter stor anerkjennelse for sitt operative arbeid i felt. Imidlertid ønsker organisasjonen å gjøre seg sterkere gjeldende utenfor bistandsmiljøet; som modig talsmann for verdens befolkning på flukt og spennende og synlig aktør i samfunnsdebatten, ikke minst i massemedia.

Egen «talsmannsenhet» opprettet

Opprettelsen av en egen Talsmannsenhet i mai 2003 er ett uttrykk for dette. Enheten ble opprettet for å styrke Flyktningerådets rolle som talsmann på ulike arenaer, både ute og hjemme, samt å styrke kompetansen i hele organisasjonen, spesielt i forhold til flyktingrett og menneskerettigheter. Talsmannsprosjektet er toårig og plassert i stab under generalsekretær. Innen 2005 skal Flyktningerådets rolle som uredd talsmann for flyktinger og internt fordrevne være betydelig styrket, både i felt, internasjonalt og nasjonalt. Ansvaret for talsmannsarbeidet skal være godt innarbeidet i alle deler av organisasjonen.

Viktige oppgaver i 2003

- **Utvikle egen talsmannsstrategi for alle nivåer (nasjonalt, i felt og i internasjonale fora)**
- **Klargjøring og utdyping av Flyktningerådets prinsipielle ståsted i forhold til aktuelle flyktingpolitiske problemstillinger**
- **Utvikle opplæringsmanual i menneskerettigheter for intern opplæring**

- **Utføre policy og pådriverarbeid innenfor talsmannsområdet**
- **Koordinere samarbeidet med nasjonale og internasjonale flyktingfaglige nettverk**

Internasjonale fora

European Council on Refugees and Exiles (ECRE) vedtok i 2003 å opprette et eget Tsjetsjenia-prosjekt, der Flyktningerådet skal lede arbeidet. Flyktningerådet anser dette som en viktig milepæl fordi dette er første gang ECRE inkluderer internt fordrevne i sitt arbeid.

Norske myndigheter deltar årlig på møtet i Eksekutivrådet (Ex Com) i FNs høykommissær for flyktinger (UNHCR), og Flyktningerådet gir hvert år råd om hvilke spørsmål Utenriksdepartementet bør ta opp på møtet. I 2003 ga Flyktningerådet norske myndigheter blant annet anbefaling om å argumentere for at det internasjonale samfunnet må støtte opp om multilaterale tiltak som bedrer livsvilkårene for flyktinger og internt fordrevne i den fattige delen av verden og som også bidrar til utvikling av fattige land som tar imot flyktinger.

Flyktningerådet spilte også i 2003 en sentral rolle i NGO-forum for menneskerettigheter. Dette forumet gir anbefalinger til regjeringen i forbindelse med de årlige møtene i FNs generalforsamling og FNs menneskerettighetskommisjon. Flere av Flyktningerådets prioriterte talsmannssaker ble inkludert i anbefalingene, bl.a. Colombia, Uganda, DR Kongo, palestinske flyktnings rettigheter, menneskerettighetsaspektet i kampen mot internasjonal terrorisme og FNs rolle i internasjonale militære operasjoner.

Flyktningerådet publiserte i 2003 en rapport om situasjonen for de internt fordrevne i alle medlemslandene til Organisasjonen for sikkerhet og sam-

arbeid i Europa (OSSE). Denne ble lagt fram på OSSEs Human Dimension Meeting, sammen med anbefalinger om at OSSE, på formelt vis, bør inkludere internt fordrevne i sine aktiviteter og at Retningslinjer for internt fordrevne bør brukes som rammeverk.

Norsk flyktingpolitikk

Flyktningerådet deltok også i 2003 i den norske asyl- og flyktingdebatten. På bakgrunn av posisjonsdokumentet «Aktuelle flyktingpolitiske problemstillinger», tok Flyktningerådet opp en rekke spørsmål med kommunalministeren i løpet av sommeren og høsten. Gjennom media og i direkte møte med statssekretæren ga Flyktningerådet kritiske kommentarer til statsrådets «asylpakke», spesielt knyttet til hurtigbehandling av asyløknader fra personer fra såkalte «sikre land». Flyktningerådet oppfordret også om utsettelse av fristen for irakere om å søke om tilbakevendingsstøtte, som i utgangspunktet var satt til 1. september 2003. Flyktningerådet mente dette var altfor tidlig, gitt sikkerhetssituasjonen i Irak.

Kommunikasjon

Vintern 2003 ble Markedsavdelingen og Informasjonsavdelingen slått sammen til én enhet: Kommunikasjonsavdelingen. Det ble tilsatt ny kommunikasjonssjef, og målsettingen var å utnytte synergien ved å pare to faggrupper som begge arbeider med å styrke organisasjonens posisjon i samfunnet, dels som giver- og sponsorobjekt, dels som kunnskapskilde og meningsbærer i saker som angår mennesker på flukt.

Skarpere profil – nye arenaer

I markedsundersøkelser om kjennskap og holdning til norske humanitære organisasjoner fortsettelse neste side

Utdanningsrådgiver Eldrid K. Midttun underviser elever fra Ruseløkka skole i modell av afrikansk stråhytte på Verdens flyktningsdag 2003.

sjoner kommer Flyktningerådet dårlig ut. Bare to–tre prosent av befolkningen tenker på Flyktningerådet som en privat hjelpeorganisasjon. Mange tror Flyktningerådet er et statlig råd, en del av UD eller UDI osv. Organisasjonen har heller ikke vært et naturlig førstevalg når massemedia ønsker kommentarer og synspunkter i saker som vedrører flyktninger. Kommunikasjonsplanen som ble vedtatt høsten 2003, beskriver utfordringen slik:

Målet er å endre Flyktningerådets posisjon i samfunnet og enkeltmenneskers bevissthet dramatisk. Dels fordi det er et mål i seg selv å øke kunnskapen om flyktningsproblemer. Dels fordi en slik endring er en forutsetning for å kunne spille rollen som politisk premissleverandør og bygge opp en varig basis for økonomisk støtte.

Utfordringen er å sørge for at:

- Flyktningerådet framstår med tydelighet, konsekvens, kunnskap og mot som talsmann for flyktninger og internt fordrevne
- Et flertall av befolkningen ser på Flyktningerådets aktivitet med tillit, begeistring og spenning.
- En betydelig del av folket med glede støtter Flyktningerådets arbeid økonomisk.
- Et mindretall misliker Flyktningerådet, men respekterer oss fordi vi har ekte engasjement og vet hva vi snakker om.
- Flyktningerådet er den viktigste referansen for politikerne og media når saken gjelder flyktninger

Etter sammenslåingen av Informasjonsavdelingen og Markedsavdelingen er det gjort endringer mht. arbeidsoppgaver og styringsstruktur. Brorparten av avdelingens aktiviteter er nå organisert som egne

prosjekter med ansvarlige prosjektledere og egne budsjetter.

Avdelingens informasjonsaktivitet vil i større grad rettes inn mot et massepublikum, spesielt gjennom media. Dette vil gå på bekostning av informasjon gjennom foredrag, egne publikasjoner og fagpresse som bare antas å nå mindre grupper av spesielt interesserte. Avdelingen prioriterer heller ikke intern informasjon i organisasjonen. Informasjons- og profileringsevne skal ses i sammenheng med inntektsbringende virksomhet.

FOKUS PÅ PROSJEKTER

Verdens flyktningdag 20. juni

En teltleir på Youngstorget i Oslo over tre dager dannet rammen for flere arrangementer med appeller, informasjonsvirksomhet, musikk og andre kulturinnslag. Tidligere statsminister Kåre Willoch holdt hovedtalen. Arrangementet fikk mye omtale i media. Flyktningerådet tok initiativ til lokale markeringer på asylmottak, og dette førte til mange ulike arrangementer på ca. 80 mottak. Flyktningdagen la beslag på store ressurser, menneskelig og økonomisk. Internt var arrangementet verdifullt, men antallet mennesker som ble nådd på Youngstorget sto ikke i forhold

Kåre Willoch holder appell på Verdens flyktningdag 2003.

til innsatsen. Det ble høstet verdifulle erfaringer for framtidige arrangementer.

Massemedia

I 2003 ble en hel stilling satt av til å jobbe med tilrettelegging og innsalg overfor massemedia. Personlig kontakt med mediefolk har høy prioritet, men det ble også sendt ut et stort antall pressemeldinger. I løpet av året økte antall oppslag i aviser, tidsskrifter, radio, TV og web med 67% (fra 633 til 1054). Antallet «treff», dvs hvor mange ganger Flyktningerådet ble nevnt pr. medieenhet, økte med 69%.

Det ble i 2003 arrangert pressereiser til Tsjetsjenia, Uganda, Sudan og Liberia, noe som sterkt bidro til det gode resultatet. Gjennomslag i TV er en målestokk for at pressearbeidet lykkes. Generalsekretær og kommunikasjonssjef deltok i 2003 i en rekke debatter og intervjuer i TV, spesielt i tilknytning til krigen mot Irak. Det ble også gjennomført TV-trening med ledergruppa.

Hjemmesiden

Flyktningerådets hjemmeside, www.nrc.no, er en av Flyktningerådets viktigste kanaler for kommunikasjon med kjernemiljøene: media, beslutningstakere, NGO-miljøer, læresteder og spesielt interesserte. I løpet av 2003 var det en jevn økning i antall besøkende. I overkant av 25 000 unike brukere er nå innom sidene hver måned. Nyhetsbulletinen «På flukt web» oppdateres daglig med egenprodusert stoff og linker til andre relevante nyheter. Hjemmesidene formidler også informasjon om våre programland, beredskapsstyrkene, talsmannsarbeid og virksomhet i Norge. Det ble høsten 2003 bestemt å foreta en omlegging og fornying av nettstedet.

På flukt

TEMA

Nr 1 2003

Ungdom på flukt

Hver dag kastes ungdom inn i de mørkeste og voldeligste sidene av voksenverdenen. Ungdom, som er i en fase av livet da de burde være på letning etter sin egen identitet, i ferd med å forme og gi retning til sine liv. I stedet tvangsrekrutteres de som barnesoldater eller soldatkoner, utsettes for seksuelle overgrep og nektes retten til utdanning.

Verdens flyktningsdag 2003 er viet ungdom på flukt.

Fokus på barnesoldater også i publikasjoner i 2003

Flyktingerådets publikasjoner

«På Flukt Tema» kom ut med tre nummer, om hhv. barnesoldater, Burundi og Vest-Afrika. Opplaget er på 7000, og skoler, høyskoler, offentlige etater, beslutningstakere og media er de viktigste målgruppene. En leserundersøkelse høsten 2003 indikerer imidlertid at bladet har få lesere, og en nedleggelse vurderes.

Faktaheftet «Flyktning» kom ut i et opplag på 7500 og vil fra 2004 bli oppgradert og utgitt under tittelen «Flyktningregnskapet». Givermagasinet «På Flukt Magasin» kom ut med to nummer, ett med opplag på 10 000 og ett spesialnummer i forbindelse med Verdens flyktningsdag på 20 000.

Samarbeid med Genève-kontoret

Kommunikasjonsavdelingen har styrket samarbeidet med vårt Global IDP Project i Genève, i takt med at prosjektet har prioritert sitt eget pressearbeid. Resultatet er at norske media nå mottar kontinuerlig oppdatering av den globale situasjonen for internt fordrevne. Spesielt nettavisene benytter denne informasjonen jevnlig.

Nye prosjekter

Det ble satt i gang arbeid med flere nye prosjekter som skal gjennomføres i løpet av 2004:

- Fotoutstilling fra flyktnings situasjoner i samarbeid med fotografen Rune Eraker (åpning 20. juni i Oslo, deretter ett års vandretstilling i Norge).
- Samarbeid med Ketil Bjørnstad om turné med musikkverket «Seafarers Song», som omhandler flyktninger.
- «Øyenvitner»: Samarbeid med kjente og engasjerte nordmenn om profilering av flyktnings sak og Flyktingerådet
- Kontrakt med reklamebyrået Saatchi og Saatchi med sikte på profesjonalisering og videreutvikling av Flyktingerådets profil og kommunikasjon.

Felleskampanjen «InvolveYourself» Temaet for årets felleskampanje for «de fem store» var «Flukt». Flyktingerådet deltok i forarbeid og planlegging.

Inntekter

Over 400 millioner til folk på flukt

Flyktningerådet har aldri hjulpet så mange med så mye som i 2003. Omsetningen passerte for andre gang NOK 400 millioner kroner.

370 583 mill. kroner av Flyktningerådets virksomhet er finansiert av norske og utenlandske regjeringsdonorer, samt FN-organisasjoner. Samtidig er Flyktningerådet helt avhengig av frie midler (Beredskapsfond), slik at prosjekter kan igangsettes når det foreligger behov, uavhengig av beslutningsprosessen i regjeringer og FN-organer. De fleste større donorer krever også egenandeler på inntil 10 % før de bevilger støtte til prosjekter.

FRIE MIDLER

TV-aksjons inntektene (NRKs innsamling i 1998) er beregnet til å vare t.o.m. budsjettåret 2006. Innen den tid må det skaffes alternative midler til beredskapsfondet, hvis aktiviteten skal opprettholdes på dagens nivå. I 2003 ble det ikke gjort noe gjennombrudd i forhold til nye, vesentlige inntektskilder, men det er gjort nye prioriteringer som bør begynne å gi resultater i løpet av 2004. Det gjelder i første rekke inntekter som følge av samarbeids- og partnerskapsprosjekter med organisasjons- og næringsliv.

Gaveinntekter

Det ble i 2003 satset mye på å verve nye faste givere via telefonsalg. Resultatet var ikke tilfredsstillende. Det er også avdekket at tallet på faste givere er lavere enn tidligere beregnet; i underkant av 800 ved inngangen til 2003. Tradisjonelle gaveinntekter, generert av DM og «Gavekalenderen» viser en nedadgående trend.

Markedet for inntekter via kommersielle kanaler (DM, TM, annonsering; SMS) er m.a.o. svært vanskelig, og nettoresultatet er i mange tilfelle så svakt at det er

etisk uforsvarlig i forhold til giverne. Samlet sett er givermarkedet i Norge tungt å erobre, spesielt for en organisasjon som er lite kjent for befolkningen. Potensialet i det private givermarkedet vil bli løpende vurdert, og Flyktningerådet vil i framtida stille strenge krav til nettoinntjeningen ved giververving på kommersiell basis, samtidig som andre former for giververving skal utvikles.

Spill og lotteri

Flyktningerådets eget «Reiselotteri» økte overskuddet fra 3,5 til 4,9 millioner. Dette lotteriet er etisk uproblematisk, gir stabile inntekter og bør utvikles videre. Inntektene på spilleautomater holdt seg på 15,7 mill, som året før, men denne inntekten vil bli redusert til ca. 10 mill. årlig når Norsk Tipping overtar operatøransvaret f.o.m. 2006. Framtida mht. spill og lotteriinntekter er usikker, både pga. utviklingen i lovverket og den økende konkurransen på markedet, bl.a. fra utenlandske aktører.

Næringsliv/salg

CSR-avtalen med Statoil (CSR: Corporate Social Responsibility) ga også i 2003 en inntekt på 1 mill. Statoil besluttet å redusere det årlige beløpet under CSR-avtalen til 500 000 kr., og heller gi direkte bistand til Flyktningerådets prosjekter i land der Statoil opererer. Kommunikasjonsavdelingen besluttet i 2003, ut fra en analyse av det totale giver/sponsor-markedet, å allokere større ressurser til utnyttning av inntekspotensialet i nærings- og organisasjonsliv i Norge. Det ble engasjert to personer på tidsbegrensede engasjementer for å utvikle alternativet til tradisjonelle sponsor- og CSR-avtaler. Målet er å utvikle partnerskaps- og samarbeidsavtaler etter win-win-prinsippet, der vår partner har større direkte nytte av Flyktningerådet enn tilfellet tidligere har vært. Inntekspotensialet for FR vil også være større. Utviklingen av slike avtaler er tid- og ressurskrevende, men det forventes resultater allerede i 2004.

1. DEN NORSKE REGJERINGEN

Utenriksdepartementet:

NORAD:

Totalt, bto:

2. FN

UNHCR

Totalt, bto:

3. ØVRIGE INTERNASJONALE DONORER

ECHO

SIDA

ANDRE

Totalt, bto:

4. FRIE MIDLER (BEREDSKAPSFOND)

Gaveinntekter

Spill / lotteri

Næringsliv / salg:

Bto:

TV-aksjonen 1998:

Frie midler totalt, bto:

NOK 233 294

NOK 46 575

NOK 279 869

NOK 22 045

NOK 22 045

NOK 15 980

NOK 13 253

NOK 27 662

NOK 56 895

NOK 2 949

NOK 30 277

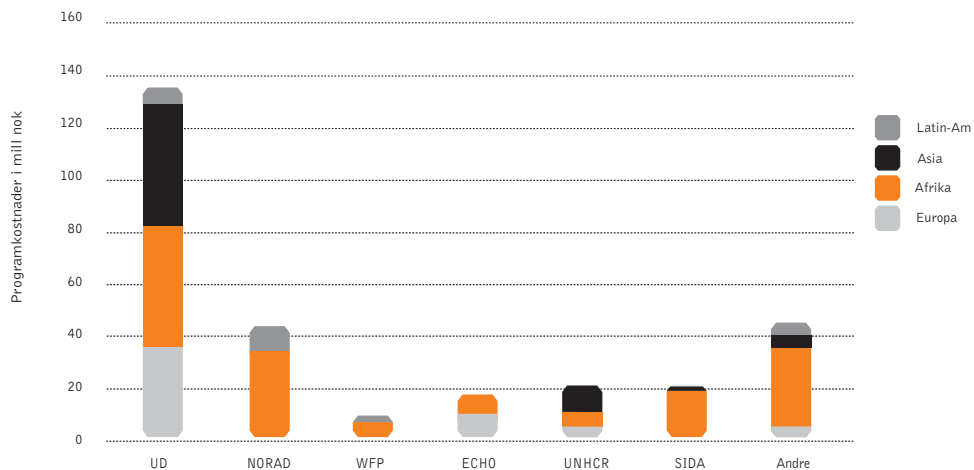
NOK 2.172

NOK 35 398

NOK 11 774

NOK 47 172

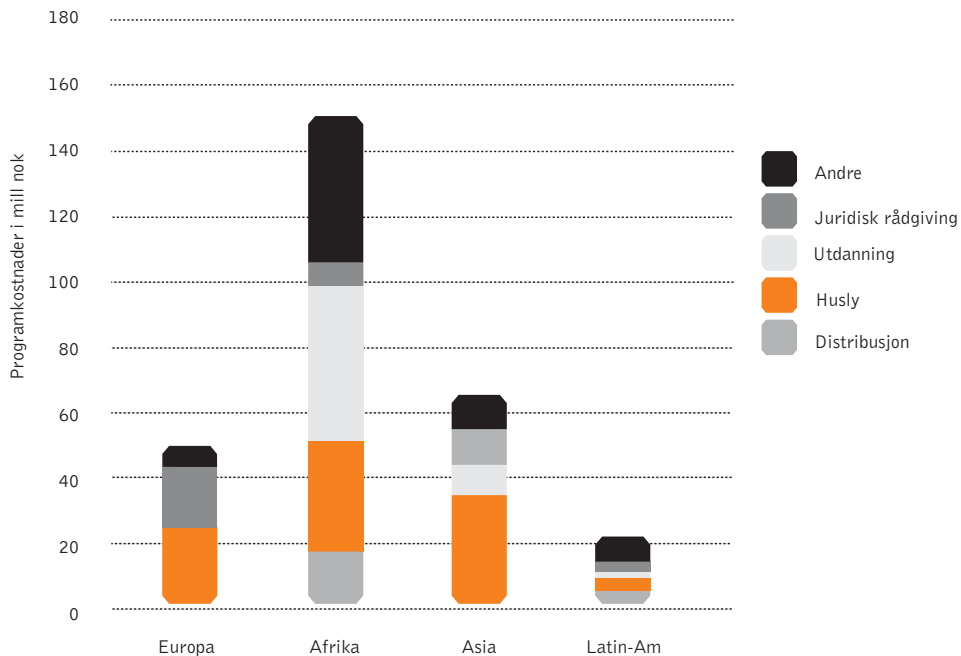
Donor pr. kontinent

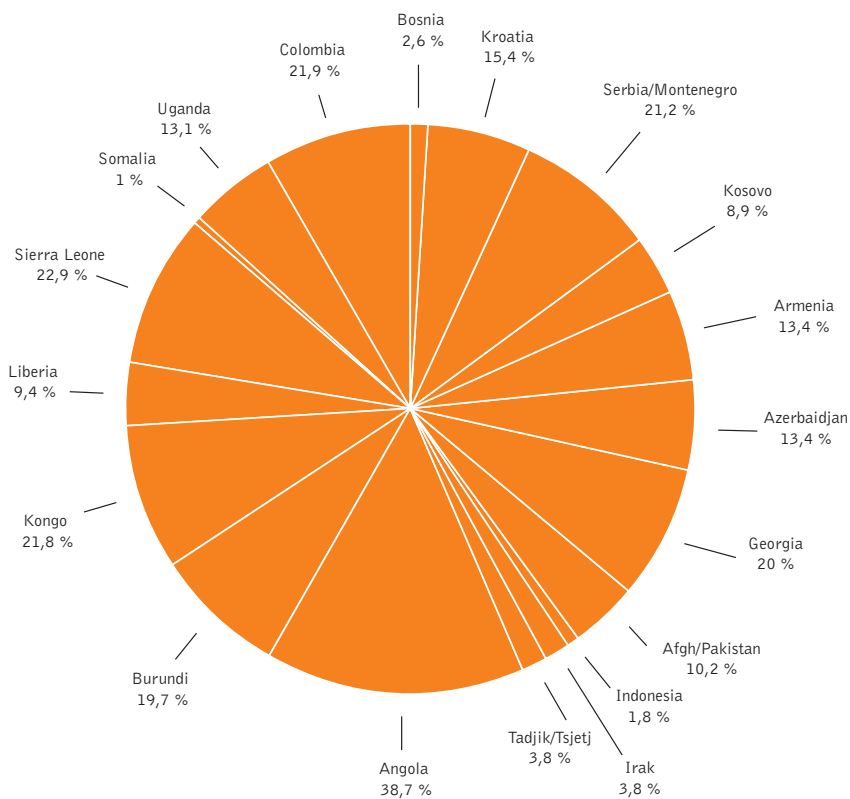
Aktivitet pr. kontinent

Total	Distri- busjon	Husly	Utdanning	Juridisk rådgivn.	Andre	Sum 2003 (mnok)
Europa	-	28,4	-	17,7	4,1	50,2
Afrika	18,2	34,5	45	5,1	46,1	148,9
Asia	0,5	32,2	8,4	12,8	11,3	65,2
Latin-Am	6,9	4,0	1,8	3,9	6,8	23,4
Total	25,6	99,0	55,2	39,5	68,3	287,6

Aktivitet pr. kontinent

Prosjektinntekter pr. land

Europa. Aktivitet pr. land

Total	Distri- busjon	Husly	Utdanning	Juridisk rådgivn.	Andre	Sum 2003 (mnok)
Bosnia	-	-	-	2,4	-	2,4
Croatia	-	12,2	-	3,0	1,4	16,6
Serbia	-	13,7	-	6,2	2,7	22,6
Kosovo	-	2,5	-	6,1	-	8,6
Total	-	28,4	-	17,7	4,1	50,2

Afrika. Aktivitet pr. land

Total	Distri- busjon	Husly	Utdanning	Juridisk rådgivn.	Andre	Sum 2003 (mnok)
Uganda	6,0	-	4,6	2,4	2,0	15,0
Burundi	-	10,3	7,5	-	25,0	43,7
Angola	11,3	-	7,4	-	25,0	43,7
Sierra Leone	-	10,0	10,2	-	4,3	24,5
Liberia	0,4	5,2	3,8	-	2,7	12,1
Congo	-	9,0	11,5	1,2	3,5	25,2
Iraq	0,5	-	-	-	5,6	6,1
Total	18,2	34,5	45,0	5,1	46,1	148,9

Asia. Aktivitet pr. land

Total	Distri- busjon	Husly	Utdanning	Juridisk rådgivn.	Andre	Sum 2003 (mnok)
Azerbadsjan	-	7,4	2,4	3,3	1,1	14,2
Armenia	-	12,4	0,3	0,3	0,2	13,2
Georgia	-	12,4	2,6	2,1	3,7	20,8
Pakistan/Afgan	-	-	3,1	7,1	1,5	11,7
Indonesia	-	-	-	-	1,8	1,8
Total	0,5	32,2	8,4	12,8	11,3	65,2

Latin Amerika. Aktivitet pr. land

Total	Distri- busjon	Husly	Utdanning	Juridisk rådgivn.	Andre	Sum 2003 (mnok)
Colombia	6,9	4,0	1,8	3,9	6,8	23,4
Total	6,9	4,0	1,8	3,9	6,8	23,4

Årsberetning for 2003

Flyktingerådet driver prosjekter i Asia, Latin-Amerika, Afrika og Europa og er spesialisert på internasjonalt arbeid for flyktinger og internt fordrevne. Gjennom vårt arbeid gir vi assistanse og bidrar til å beskytte mennesker på flukt. Hovedkontoret ligger i Oslo.

Det har vært fem styremøter i 2003, og det ble behandlet 57 saker.

Gjennomføring av strategiene

I løpet av 2002 gjennomdrøftet og vedtok styret strategier for de ulike sidene av organisasjonens virksomhet. I 2003 vedtok styret et opplegg for gjennomføringen. Det innebar en omorganisering av organisasjonen med opprettelse av en Beredskapsavdeling og en Kompetanse- og utviklingsavdeling. Omorganiseringen har som mål å utnytte nåværende ressurser bedre, effektivisere organisasjonen, høyne kjennskapen til Flyktingerådet og trygge økonomien.

Sterkere forankring i det norske samfunn

Styret er opptatt av nødvendigheten av å styrke organisasjonens stilling og forankring i det norske samfunnet. Vi erkjenner at altfor mange i vårt land fremdeles forbinder Flyktingerådet mer med en offentlig rådsstruktur enn en dynamisk og effektiv hjelpeorganisasjon. Det bildet må snus både for å oppnå nødvendig anerkjennelse, men også for å mobilisere interesse og støtte. Som et skritt i den retningen vedtok styret i 2003 en opprettelse av et kompetansesenter. Slik kan Flyktingerådet øke forståelsen for et helhetlig flyktningsperspektiv.

Utvidelse av antall styremedlemmer

I 2003 ble styret først fornyet med to nye medlemmer. Det var Janne Haaland Matlary og Maiken Ims. Disse erstattet Gerhard Heiberg og Marte Gerhardsen.

I tillegg tok styret i 2003 initiativ til en utvidelse av antall styremedlemmer fra åtte til ti. De eksterne medlemmene av

styret ble på den måten økt med to medlemmer, mens de ansatte fremdeles har to representanter. Bakgrunnen for en slik utvidelse har vært behovet for å få et større mangfold av kompetanse inn i styret, og på den måten sikre organisasjonen oppmerksomhet og støtte i et bredere nedslagsfelt. Etter utvidelsen av styret ble Marianne E. Johnsen og Kai Gjesdal Henriksen valgt. Bernt Bull, Ronald Craig og Eva von Hirsch ble valgt inn som nye varamedlemmer. Etter at Janne Haaland Matlary trakk sitt kandidatur, ble 1. varamedlem Bernt Bull valgt inn i styret.

Verdens flyktingdag 20. juni ble gjennomført for andre gang i 2003. Det ble stor oppmerksomhet rundt arrangementet, særlig i forbindelse med flyktingleiren på Youngstorget og i ca. 80 asylmottak rundt i landet.

Utfasing og oppstart

Bildet av verdens flyktinger og fordrevne er dynamisk. Det veksler fort. Flyktingerådet må som organisasjon være forberedt på å kunne avvikle aktiviteter der forholdene stabiliseres og blir bedre, samtidig som organisasjonen må ha høy beredskap for oppstart i nye områder når det er nødvendig.

Flyktingerådet startet i 2003 opp virksomhet i Irak, men måtte trekke seg ut etter kort tid på grunn av sikkerhetssituasjonen. Det ble også startet opp virksomhet i Liberia, med et kort opphold på grunn av opptøyer og uroligheter. Dette programlandet vokser i volum, mens man i nabolandet Sierra Leone trapper ned virksomheten. Det ble i 2003 også jobbet med planlegging av oppstart i Sri Lanka, Sudan og Somaliland. Programmene på Balkan ble i 2003 kraftig redusert og Flyktingerådet jobber kontinuerlig med gode utfasingsstrategier for områder man ønsker å trappe ned og avslutte virksomhet i.

Økonomi og inntektsgrunnlag

Driftsinntektene var 407 millioner kroner mot 410 millioner kroner i 2002.

Omløpsmidler utgjør 219 millioner kroner ved utgangen av året, mot kortsiktig gjeld på 131 millioner kroner, altså et forhold på 1,7. Dette anses å være tilfredstillende. Stiftelsens eneste langsiktige gjeld består av 30,3 millioner kroner i ubenyttede TV-aksjonsmidler, som vil bli redusert i takt med forbruket av midlene.

Årets resultat på 29,7 millioner kroner er meget godt, men må ses i sammenheng med at kostnader på 11,8 millioner kroner har kunnet dekkes opp ved bruk av TV-aksjonsmidler fra 1998 og at avkastningen på finansielle plasseringer har vært høy. Årets resultat tillegges annen egenkapital. Fri egenkapital utgjør 79,3 millioner kroner pr. 31.12.03. Regnskapet bygger på forutsetning om fortsatt drift, og styret bekrefter at denne forutsetningen er tilstede.

Styret følger fortsatt nøye prosessen rundt myndighetenes forslag om å begrense antall spilleautomater i Norge og å la Norsk Tipping overta driften av automatene. I likhet med mange andre humanitære organisasjoner er Flyktingerådet sårbar for bortfall av slike inntekter. Styret ser det som helt nødvendig å øke Flyktingerådets frie inntekter for å sikre fortsatt handlefrihet etter at TV-midlene fra 1998 er oppbrukt.

Indre miljø og ytre miljø

Flyktingerådet driver kontinuerlig utvikling av sin personalpolitikk for å stimulere kompetanseutvikling, best mulig utnyttelse av ressursene og et godt arbeidsmiljø.

Hovedpunkter i 2003:

- Flyktingerådet ble en inkluderende arbeidslivsbedrift
- Code of Conduct for ansatte i Flyktingerådet ble vedtatt og signeres av alle ansatte ved landkontorene før utreise
- Arbeidsplassundersøkelse (fysisk) i regi av bedriftshelsetjenesten ble gjennomført og fulgt opp
- Nytt skjema for psykososial arbeids-

Jan A. Erichsen,
Styreleder

Arne Pran

Gro Hillestad
Thune

Manuela Ramin-
Osmundsen

Maiken Ims

Bernt Bull

Marianne E.
Johnsen

Kai Gjesdal
Henriksen

Kari Kvalberg

Egil Olsen

miljøkartlegging ble utarbeidet for gjennomføring januar 2004

- Fem møter ble avholdt i arbeidsmiljø-utvalget, ett mer enn vanlig. Dette for å sikre at eventuelle problemer i forbindelse med omorganiseringen som pågikk i årets første halvdel ble behandlet tidligst mulig
- Det ble holdt en rekke allmøter for generelt å sikre god informasjonsflyt i organisasjonen.

Det var ingen større skader eller ulykker i 2003. Totalt sykefravær var på 493 dager, som tilsvarer et sykefravær på 2,9 % av total arbeidstid.

I forlengelse av målene i Flyktningerådets personalstrategi om økt fokus på og profesjonalisering innen rekruttering og kompetanseutvikling, ble det etablert henholdsvis en rekrutteringsenhet i Beredskapsavdelingen og et internt kompetansesenter.

Når det gjelder det ytre miljø har Flyktningerådet ingen virksomhet som i nevneverdig grad påvirker miljøet negativt. Etablering av store flyktningeleirer kan imidlertid få konsekvenser i form av avskoging og forurensning. Flyktningerådet arbeider for å sikre at miljødimensjonen i større grad blir en integrert del av alle våre programmer.

Likestilling

Flyktningerådet hadde per 31.12.03 i sin ledelse (ledergruppen) ved hovedkontoret og blant lederne (stedlige representanter) av landkontorene en fordeling på 50 % kvinner og 50 % menn. Kjønnfordelingen i organisasjon som en helhet fordeler seg slik at det ved hovedkontoret er 56 % kvinner og 44 % menn. Den tilsvarende fordeling ved landkontorene er 40 % kvinner og 60 % menn. I styret er kvinneandelen 50 %. Flyktningerådet har en målsetning om at kjønnfordelingen i

ledelsen, i organisasjonen i sin helhet og i de enkelte enheter skal fordele seg slik at den faller innen en 40/60 fordeling.

Fortsatt forpliktet til innsats

Like fra Fridtjof Nansens tid har omsorg og innsats for flyktninger vært en del av vår humanitære tradisjon og historie. Dagens flyktningssituasjon er imidlertid mer sammensatt og komplisert enn noen gang. Ordet flyktning vekker ikke lenger umiddelbart humanitær respons eller innsatsvilje. Et uryddig asylsøkerbilde bidrar til det. Flyktningerådet innser at flyktningsspørsmål er vanskeligere enn før. Vår forpliktelse svekkes ikke av den grunn. Flyktninger og internt fordrevne er noen av de mest sårbare og svake gruppene verdenssamfunnet kjenner. Styret ønsker å bidra til at Flyktningerådets kompetanse og handlekraft kan utvikles til tydeligere og sterkere innsats overalt hvor det er bruk for oss.

Regnskap

Resultatregnskap

(Alle beløp i 1 000 kr)

	Note	2003	2002
Driftsinntekter			
Tilskudd prosjekter	2,5	358 809	354 985
Inntektsføring egne, øremerkede midler	3,5	11 774	19 482
Inntekter fra markedsaktiviteter	4	36 013	34 876
Andre inntekter		81	632
Sum driftsinntekter		406 677	409 975
Driftskostnader			
Innkjøp til prosjekter		192 470	215 100
Lønnskostnader	6	170 569	156 334
Andre driftskostnader		23 193	26 597
Avskrivninger på varige driftsmidler	7	789	789
Sum driftskostnader		387 021	398 820
Driftsresultat		19 656	11 155
Finansposter			
Renteinntekter		4 440	5 748
herav avsatt som egne, øremerkede midler	3	-1 305	-2 888
Avkastning obligasjons- og aksjefond	8	6 119	272
Agiovinning / (Agiotap)		795	- 591
Rentekostnader o.a.		- 15	- 32
Netto finansposter		10 034	2 509
Årsresultat		29 690	13 664
Disponering av resultatet:			
Overført til annen egenkapital		29 690	13 664

Balanse pr 31.12

(Alle beløp i 1 000 kr)

	Note	2003	2002
EIENDELER			
Anleggsmidler			
Varige driftsmidler	7	494	1 283
Ubenyttede, egne øremerkede midler	3	30 259	40 687
Langsiktige fordringer	9	115	115
Sum anleggsmidler		30 868	42 085
Omløpsmidler			
Kortsiktige fordringer		8 388	11 451
Andeler i obligasjons- og aksjefond	8	42 961	36 842
Bankinnskudd og kontanter	10	168 081	120 957
Sum omløpsmidler		219 430	169 250
Sum eiendeler		250 298	211 335
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital			
Stiftelseskapital		1 000	1 000
Sikkerhetsfond		9 000	9 000
Sum innskutt egenkapital		10 000	10 000
Annen egenkapital	11	79 350	49 660
Sum egenkapital		89 350	59 660
Langsiktig gjeld			
Ubenyttede egne, øremerkede midler	3	30 259	40 687
Annen langsiktig gjeld		0	0
Sum langsiktig gjeld		30 259	40 687
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		1 257	4 981
Mottatte forskudd på prosjekter	2	97 946	72 800
Skyldige offentlige avgifter		7 404	6 862
Annen kortsiktig gjeld		24 082	26 345
Sum kortsiktig gjeld		130 689	110 988
Sum egenkapital og gjeld		250 298	211 335

Oslo, 12. mai 2004

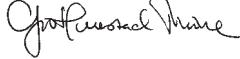
Jan A. Erichsen,
Styreleder

Arne Fran

Gro Hillestad
Thune

Manuela Ramin-
Osmundsen

Maiken Ims

Bernt Bull

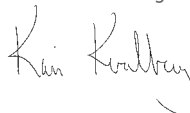
Marianne E.
Johnsen

Kai Gjesdal
Henriksen

Kari Kvalberg

Eigil Olsen

Kontantstrømoppstilling

(Alle beløp i 1 000 kr)

	2003	2002
Likvider tilført/(brukt på) virksomheten:		
Årsresultat	29 690	13 664
Avskrivninger på varige driftsmidler	789	789
Økning / (reduksjon) netto forskudd på prosjekter	25 146	-9 749
Endring andre kortsiktige fordringer og gjeld	-2 382	-2 763
(A) Netto likviditetsendring fra virksomheten	53 243	1 941
Likvider tilført/ (brukt) på investeringer:		
Investeringer i varige driftsmidler (-)	0	0
(B) Netto likviditetsendring på investeringer	0	0
Likvider tilført/brukt på finansiering:		
(Økning) / reduksjon langsiktige fordringer	0	0
Opptak / (nedbetaling) av gjeld	0	- 334
(C) Netto likviditetsendring fra finansiering	0	- 334
A+B+C Netto endring i likvider i året	53 243	1 607
Likviditetsbeholdning 1.1 *	157 799	156 192
Likviditetsbeholdning 31.12 *	211 042	157 799

*Andeler i obligasjons- og aksjefonds inkluderes som likvide midler fordi de kan realiseres umiddelbart.

Noter til regnskapet

Flyktningerådet er en ideell, humanitær stiftelse basert på såkalt "non-profit" grunnlag. Aktivitetene er finansiert gjennom prosjekttilskudd fra donorer som Utenriksdepartementet, NORAD, FN-systemet og EU, samt ved egne innsamlede midler.

Det ble i 2003 gjennomført egne prosjekter i 18 land. I flere av disse har det vært betydelig uro, hvilket innebærer at arbeidet medfører en relativt høy risiko både menneskelig og økonomisk. Flyktningerådet bærer imidlertid i liten grad selv den økonomiske risikoen ved slik uro. Donorene vil som regel påta seg risikoen for økonomisk tap forårsaket av feks krigshandlinger eller ran hvis nødvendige sikkerhetsforanstaltninger er gjennomført.

NOTE 1 Regnskapsprinsipper

Inntektsføringsprinsipper

Prosjektmidler blir ofte mottatt fra donor tidlig i prosjektfasen og bokføres da som mottatt forskudd i balansen. Inntektsføring skjer i takt med fremdrift på det enkelte prosjekt, uavhengig av tidspunkt for mottatte innbetalinger.

Inntekter fra markedsaktiviteter (innsamlinger, gaver, lotterier etc) blir inntektført ved innbetaling, bortsett fra midler som klassifiseres som egne, øremerkede midler. Dette er penger det knyttes spesielle betingelser til bruken av, enten pålagt eksternt (TV-aksjonsmidler etc) eller internt (øremerkede innsamlinger). Inntektsføring av slike midler skjer i takt med at de virkelig benyttes til de formål de er øremerket for. Inntekter fra spilleautomater blir inntektsført når de er opptjent.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler eller langsiktig gjeld. Omløpsmidler og kortsiktig gjeld vurderes til virkelig verdi på balansedagen.

Gjenværende midler fra TV-aksjonen i 1998 står på egen konto, og størstedelen av disse midlene vil bli benyttet etter 2004. Midlene og forpliktelsen til å bruke dem er derfor oppført som langsiktige poster på hver sin side i balansen. Det samme gjelder for andre egne, øremerkede midler.

Alle personer som arbeider for Flyktningerådet i Norge eller i utlandet er forsikret slik at stiftelsen ikke bærer finansiell risiko ved krig, annen uro eller ulykker. Alt materiell er tilsvarende forsikret.

Flyktningerådet ble 13. mars 1997 organisert som en stiftelse med en stiftelseskapital på 1 mill kr.

Flyktningerådets regnskaper skal i egenskap av stiftelse godkjennes av Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Stiftelsen er ikke skattepliktig. Årsoppgjøret er satt opp i samsvar med regnskapsloven 1998 og god regnskapsskikk.

Anleggsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Det foretas nedskrivning til virkelig verdi når verdifallet har årsaker som ikke kan antas å være forbigående, og det må anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Nedskrivningen reverseres når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede. Langsiktig gjeld balanseføres til virkelig verdi på balansedagen.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlets levetid dersom de har levetid over 3 år og har en kostpris som overstiger 15 000 kr. Direkte vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres under løpende driftskostnader, mens påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet. Driftsmidler anskaffet til bruk i prosjekter ute i felt blir kostnadsført ved anskaffelse, uavhengig av kostpris og levetid.

Fordringer

Fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Valuta

Poster i utenlandsk valuta er omregnet til balansedagens kurs, unntatt bank-/kasse-beholdninger som er anskaffet til bruk i donorfinansierte prosjekter. Disse er beholdt til anskaffelseskurs, fordi det er denne som legges til grunn ved donorenes godkjennelse og endelige kompensasjon av kostnader påløpt i utenlandsk valuta. Agio vinning og -tap er resultatført som finansposter.

(Alle beløp i 1 000 kr)

NOTE 2 Tilskudd prosjekter

	2003	2002
Mottatt kontant fra norske, offentlige kilder	297 853	290 385
Mottatt kontant fra UNHCR	20 659	24 367
Mottatt kontant fra andre kilder	65 443	30 484
Sum mottatte prosjektmidler	383 955	345 236
Nedgang(+) / Økning (-) av netto mottatte forskudd på prosjekter	-25 146	9 749
Tilskudd prosjekter	358 809	354 985

NOTE 3 Egne, øremerkede midler

	2003	2002
TV-aksjonsmidler pr 1.1	40 687	56 081
TV-aksjonsmidler benyttet til prosjekter *	-11 774	-18 282
Renteinntekter av ubenyttede TV-aksjonsmidler	1 305	2 888
TV-aksjonsmidler pr 31.12 **	30 218	40 687
Andre egne, øremerkede midler pr 1.1	0	1 200
Innbetalinger for andre øremerkede tiltak	41	0
Benyttet til prosjekter *	0	-1 200
Andre egne, øremerkede midler pr 31.12	41	0
Sum egne, øremerkede midler pr 31.12	30 259	40 687
* Sum benyttet til prosjekter, dvs inntektsført	11 774	19 482
** TV-aksjonsmidlene må benyttes innen utgangen av år 2006.		

NOTE 4 Inntekter og resultat fra markedsaktiviteter

	2003	2002
Bruttoinntekt	36 013	34 876
Driftskostnader	-15 019	-19 545
Årets netto inntekt fra markedsaktiviteter	20 994	15 331

NOTE 5 Prosjektinntekter fordelt på land og regioner*

Region	Land / region	Finansiering							Sum
		Egen	UD	Norad	UNHCR	ECHO	SIDA	Andre	
	Bosnia	190	2 253					206	2 649
	Kroatia	131	15 076					145	15 352
	Serbia og Montenegro	32	11 968		848	8 332			21 180
	Kosovo	7	6 245		2 362			278	8 892
	Sveits	2 243	1 250					4 410	7 903
	Norge	3 706	3 188	2 034				3 867	12 795
	Sekonderinger		18 101						18 101
	Annet	313	762						1 075
Sum Europa		6 622	58 843	2 034	3 210	8 332	0	8 906	87 947
	Armenia	222	13 174						13 396
	Azerbajdsjan	115	9 834		2 525			920	13 394
	Georgia		13 978		5 156		884		20 018
	Afgahnestan	78	2 092		1 187				3 357
	Pakistan		3 102		3 036	385		324	6 847
	Indonesia	425	1 129					233	1 787
	Irak	991	1 385					1 455	3 831
	Tadsjikistan		2 807						2 807
	Tsjetsjenia	304	564		132				1 000
	Sekonderinger		45 971		563				46 534
	Annet	147							147
Sum Asia		2 282	94 036	0	12 599	385	884	2 932	113 118
	Angola	30	15 986	5 404	4 186	7 263	3 409	2 430	38 708
	Burundi	138	10 245	5 139	309		3 800	44	19 675
	Kongo	182	10 358	6 558			4 293	439	21 830
	Liberia	25	8 995				9	394	9 423
	Sierra Leone	316	6 852	7 878	1 331			6 488	22 865
	Somalia	56	121	1			858	1	1 037
	Uganda	279	2 641	7 115				3 067	13 102
	Sekonderinger	197	16 377		410				16 984
	Annet	142	185						327
Sum Afrika		1 365	71 760	32 095	6 236	7 263	12 369	12 863	143 951
	Colombia	1 433	7 997	12 446					21 876
	Sekonderinger		658						658
	Annet	72							72
Sum Amerika		1 505	8 655	12 446	0	0	0	0	22 606
Sub-Total		11 774	233 294	46 575	22 045	15 980	13 253	24 701	367 622
	Annet							2 961	2 961
Sum prosjekt-inntekter		11 774	233 294	46 575	22 045	15 980	13 253	27 662	370 583

Totalbeløpet er lik summen av resultatregnskapets «Tilskudd prosjekter» og «Inntektsføring egne, øremerkede midler».

NOTE 6 Lønnskostnader m.v.

	2003	2002
Lønninger	147 203	136 958
Arbeidsgiveravgift	11 022	10 056
Andre ytelser	12 344	9 320
Sum lønnskostnader	170 569	156 334

Til generalsekretæren ble det i 2003 utbetalt lønn på kr 664 400 og annen godtgjørelse på kr 40 094, totalt kr 704 494.

Det er ikke utbetalt styregodtgjørelse til styrets medlemmer i 2003.

Honorar til Ernst & Young AS for ordinær revisjon for år 2003 er kr 210 000. I tillegg er kr 1 058 397 kr betalt for prosjektrevisjon i Norge og ved våre utekontorer. Honorane til prosjektrevisjon gjelder også andre revisorer enn Ernst & Young AS. Honorarene er bokført under henholdsvis Andre driftskostnader og Innkjøp til prosjekter.

Ved hovedkontoret i Oslo var det ved årets slutt 68 ansatte, mens det var 861 lokalt ansatte ved våre utekontorer.

I tillegg var det engasjert 160 personer som lønnes i Oslo, men arbeider i utlandet.

I løpet av 2003 har totalt 313 personer vært lønnet av Flyktningerådet i Oslo for arbeid i utlandet, de aller fleste av disse er nordmenn.

NOTE 7 Varige driftsmidler

	Inventar EDB, utstyr
Anskaffelseskost 1.1.2003	3 947
Tilgang 2003	0
Avgang 2003	0
Anskaffelseskost 31.12.2003	3 947
Akkumulerte av-/nedskrivninger 1.1.2003	-2 664
Årets avskrivninger	- 789
Avgang 2003	0
Akkumulerte av-/nedskrivninger 31.12.2003	-3 453
Netto bokført verdi 31.12.2003	494
Avskrivningssats (lineær)	20%

Flyktningerådet leier to og en halv etasje i Grensen 17, Oslo av Storebrand Eiendom.

Kontrakten løper til 01.01.2008, årlig leie er ca kr 3,0 millioner.

NOTE 8 Andeler i obligasjons- og aksjefond

Ledige midler blir plassert i markedet gjennom profesjonelle aktører. Porteføljen har nedenstående sammensetning ved utgangen av året:

Navn	Kostpris (historisk)	Verdi pr 31.12.02	Kjøp/(salg) 2003	Avkastning 2003		Verdi pr 31.12.03
				t NOK	%	
GNKF Norske Obligasjoner	17 833	19 228	-1 934	2 481	12,6 %	19 775
GNKF Kort Likviditet	11 698	10 313	1 257	454	5,0 %	12 024
Avanse Obligasjon II	1 825	1 917	0	211	10,9 %	2 128
Sum rentefond	31 356	31 458	- 677	3 146	11,4 %	33 927
GNKF Norske Aksjer	6 041	4 272	826	2 554	45,1 %	7 652
Avanse Industri	750	626	0	259	41,4 %	885
Banco Humanfond-Aksje	500	311	0	158	50,9 %	469
Sum aksjefond	7 291	5 209	826	2 971	49,2 %	9 006
Innskudd/fordring		175	- 149	2	3,0 %	28
Sum andeler i fonds	38 647	36 842	0	6 119	16,6 %	42 961

Bokført verdi er lik markedsverdi både i 2002 og 2003.

NOTE 9 Langsiktige fordringer

10 av Norges største humanitære organisasjoner inngikk i 2001 et samarbeid om spill på internett.

I den forbindelse ble to selskaper stiftet:

"De 10 Humanitære AS" hvor hver av de ti ved et innskudd på 15 000 kr ervervet 10% av aksjekapitalen.

I tillegg ga hver av de ti et ansvarlig lån på 100 000 kr til "De 10 Humanitære AS".

Lånet på totalt 1 million kroner ble brukt til å erverve 51% av selskapet "Norskspill.no AS".

NOTE 10 Bankinnskudd og kontanter

Av kontante midler utgjør bundne skattetreksmidler 6,3 mill kr, garanti lotterier 6,6 mill kr og depositum for husleiekontrakter i Grensen 17 i Oslo 1,5 mill kr. Øremerkede midler fra TV-aksjonen-98 (se note 3) oppbevares på bankkonto, men er vist som anleggsmiddel i balansen.

NOTE 11 Annen egenkapital

	2003	2002
Annen egenkapital 1.1.	49 660	35 996
Fra disponering av årsresultatet	29 690	13 664
Annen egenkapital 31.12	79 350	49 660

NOTE 12 Valutarisiko

Alle prosjektmidler brukt ute i felt overføres i EURO eller USD.

I tider med store valutasingninger bærer stiftelsen en viss risiko for valutatap, da mesteparten av donormidlene tilføres i NOK. Donor aksepterer i mange tilfeller å bære valutarisikoen.

NOTE 13 Aktivitetsregnskap

	2003	2002
Anskaffelse bundne midler:		
Tilskudd prosjekter	358 809	354 985
Inntektsføring egne, øremerkede midler	11 774	19 482
Anskaffelse frie midler:		
Inntekter fra markedsaktiviteter	36 013	34 876
Andre inntekter	81	632
Sum midler anskaffet	406 677	409 975
Netto finansposter	10 034	2 509
Markedsutgifter (kostnader ved anskaffelse)	-15 019	-19 545
Brutto disponibelt til formål	401 692	392 939
Kostnader til administrasjon og prosjektoppfølgning *	-27 847	-27 787
Netto disponibelt til formål	373 845	365 152
Benyttet til utenlandsarbeid	-337 340	-343 312
Benyttet til informasjonsrelatert virksomhet	-6 815	-8 176
Sum benyttet til formål	-344 155	-351 488
Aktivitetsresultat	29 690	13 664

*Denne posten inneholder i tillegg til administrative funksjoner som regnskap, personal og kontordrift etc også ledelse og egenfinansierte prosjektstøtte-funksjoner med base i Norge.

Revisor

■ Statsautoriserte revisorer

Ernst & Young AS
Oslo Atrium
Postboks 20
N-0051 Oslo

Medlemmer av Den norske Revisorforening

■ Forretningsregister:

NO 576 389 387 MVA

Tel. +47 24 00 24 00

Fax +47 24 00 24 01

www.ey.no

Til Styret i
Stiftelsen Flyktningerådet

Revisjonsberetning for 2003

Vi har revidert årsregnskapet for Stiftelsen Flyktningerådet for regnskapsåret 2003, som viser et overskudd på kr 29 690 000. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av stiftelsens styre og generalsekretær. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med revisorloven og god revisjonsskikk i Norge. God revisjonsskikk krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk omfatter revisjon også en gjennomgåelse av stiftelsens formuesforvaltning og regnskaps- og interne kontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et uttrykk for stiftelsens økonomiske stilling 31. desember 2003 og for resultatet og kontantstrømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med god regnskapsskikk i Norge
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god regnskapsskikk i Norge
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Oslo, 12. mai 2004
ERNST & YOUNG AS

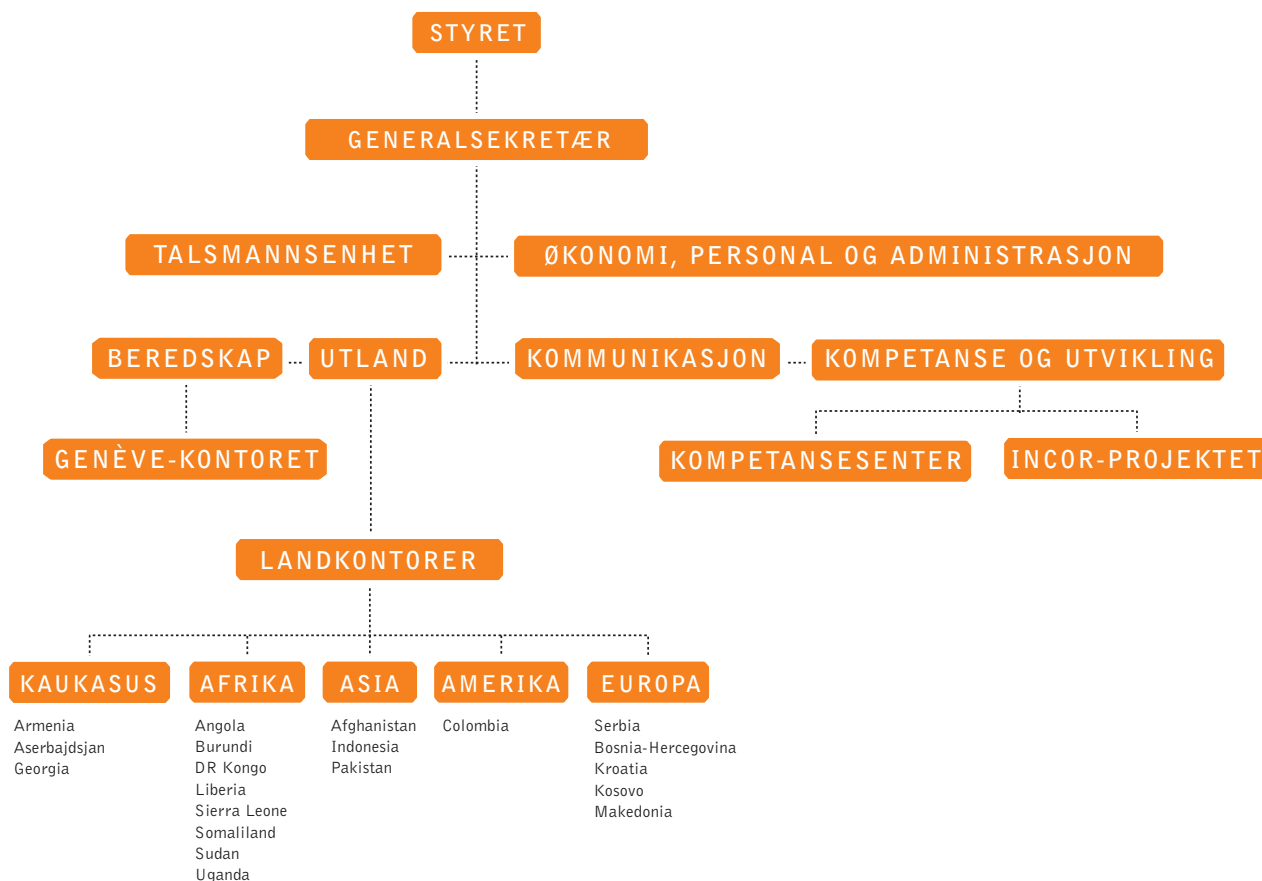
Bjørn Lie
Statsautorisert revisor

■ Besøksadresse:

Oslo Atrium
Christian Frederiks plass 6
0134 Oslo

■ Arendal, Bergen, Bn, Drammen, Fossvoll, Fredrikstad, Holmestrand,
Horten, Hvaløya, Kongsberg, Kjøpmo, Kviteseid, Larvik, Levanger,
Lillehammer, Moss, Molde, Nordkilen, Oslo, Orre, Prestmannskjens,
Sandefjord, Sortland, Sjøanger, Steinkjer, Trondheim, Trondheim, Tvedestrand,
Vikresund, Ålesund

Organisasjonskart

LEDELSE:

Generalsekretær: Raymond Johansen
Kommunikasjonssjef: Petter Nome
Utenlandssjef: Bjarte Vandvik
Beredskapssjef: Toril Brekke
Kompetansesjef: Oddhild Günther
Økonomi og admimistrasjonssjef:
Bjørn Falch-Pedersen

STYRE:

Styreleder: Jan A. Erichsen
Nestleder: Arne Pran
Styremedlemmer:
Gro Hillestad Thune
Manuela Ramin-Osmundsen
Kai Gjesdal Henriksen
Marianne Elisabeth Johnsen
Maiken Ims
Bernt Bull
Eigil Olsen (Ansattes rep.)
Kari Kvalberg (Ansattes rep.)

Foto: Ashild Eilassen, FR

Tre millioner afghanere har vendt hjem siden Talibans fall høsten 2001. Men fremtiden er fortsatt usikker for mange.

Foto: Monika Olsen, FR

FLYKTNINGERÅDET
NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL

Flyktningerådet, Postboks 6758 St. Olavs plass, 0130 OSLO, Sentralbord: 23 10 98 00,
Besøksadresse: Grensen 17, 4. etg., www.nrc.no, ISBN: 82-7411-149-4, Org.nr.: 977 538 319